

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

A munka ünnepe.

Nemes önrizzel mondhatjuk el, hogy a magyar katolikus tanítóság minden közgyűlése a munka ünnepe, mert e gyűléseken a kultúra vívmányait nemcsak megbeszéljük, nemcsak lelkesedünk a kész eredményért, hanem dolgozunk is előbbrevitelén — így mondá megnyitójában védő-elnökünk, mely megnyitó erőteljes, napsugaras, lendületes tartalmával mintha még az eddig elhangzottakat is tülszárnyalná; s ezzel védő-elnökünk meg nem dönthető tényét állapított meg: *a mi gyűléseink nem porhintés a hivatalos tényezők s a kultúrtársadalom szemébe, nem egyes tanügyi primadonnák reklámprodukciónak színtere, nem súlytalan egyének és komolytalan törekvések előtérbe jutásának könnyű alkalmá, a mi gyűléseink valóban a lelkes szeretet és a nemes munka fenkölt ünnepei.*

Figyelmes szemlélője voltam a másfélnapos gyűlés minden eseményének s alig észrevehető, inkább csak megérezhető jelenségeinek is; tisztán láttam az elért eredményeket s megragadtam a kínálkozó tanulságokat is.

A keresztény kultúrának helyes modern feljögása s minél szélesebb körökben való elterjesztésének vágya; a katolikus népnevelői öntudat és hivatásszeretet hatalmas gyarapodása; egysorban haladás a XX. században gyönyörű távlatokat feltáró, ősi talajból eredő, de új gyümölcsöket termő modern pedagógiával; mindezekfölött pedig a népnevelői kötelesség helyes értelmezése, mely szerint a katolikus néptanító elsősorban és főképpen a lélek művelője ugyan, de egyben a munkára való oktatással népének a hiányzó vagy jobb kenyeret is kézbe kell adnia — ezek a tények és igazságok ragyogtak ki a püspök-elnök beszédétől kezdve az összes előadásokból és hozzászólásokból, a gyűléssel kapcsolatosan rendezett kiállításból s a gyűlésen részvett tanítótestvérek szokatlan arányú sokaságából is.

Hazánk sok-sok ezrenyi katolikus tanítóságának ugyan csak egy kis része jelent meg a

gyűlésen, de ez a rész először is legértékesebb része, legméltóbb képviselője volt a kath. tanítóságnak, másodsor pedig közel még egyezzerese volt az előző közgyűlések közönségének. Tanítói közéletünk — a magyar katolicizmus reneszánsza itt is teljes erejével érvényesül — a diadalmas föllendülés, az ifjúság kifejlődésének útján halad. Örömmel láttuk tanítói közéletünk régi, érdemes vezéralakjainak tömegében azt a sok fiatal, gyűléseinken még új arcot, akik a lelkesedéstől csillogó szemmel hallgatták nagymúltú kartársaik arany tapasztalástól értékes tanításait s lelkük mélyén bizonyára megérezték, hogy a magyar katolikus tanítóságunk multjához és jelenéhez méltó jövőjének is kell lennie.

Nem én említem először, sokan és régóta panaszozzák gyűléseink két szépséghibáját. Az egyik az, hogy a gyűlések előadóiban kevés változatosságot tapasztalunk. Egy két kivétellel évről-évre ugyanazokkal a nevekkel találkozunk. Több kiváló egyéniség többoldalú fel-fogása csak tisztázására és hasznára lehet az ügynek. Nagy intelligenciájú, mindenképpen helytálló tanítóiakban — hála Istennek, éppen napjainkban — nincs hiány. Vegyék ki részüket, úgy az előadásokból, mint a hozzászólásokból, minél számosabban. Bár ez utóbbi kötelességnek nagy akadálya a második jogos panasz, a gyűlések idejének rövidre szabott volta. Mostani gyűlésünk meghatározott ideje még az előadásokra sem volt elég, nemhogy hozzászólásokat engedett volna. Sajnos, éppen a legértékesebb, mert alapvető értekezéseket meg kellett csonkítani, össze kellett zsugorítani az időhiány miatt. Mi szükségesnek tartjuk azt, hogy az egy évben egyszer tartandó gyűlés tárgysorozatába minél több időszerű előadás vétessék fel; föltétlenül szükséges az is, hogy az olyan témák fejtegetésére, mint amilyen például a gyermektanulmányozás módszere, amely tudománynak katolikus szempontból való megalapozása és fölépítése égetően szükséges, az igénybe vehető 20—30 percnél legalább is háromszorosa álljon ren-

dekezésre: s ha ehhez hozzávesszük még a minél több részről kívánatos alapos hozzászólások által fölemésztenő időt is, bizony megokolt az az óhajtásunk, hogy az eddig egy napra kirelőlt tárgyalási anyag két napra osztassék szét.

Igy elegendő idő maradna a gyűléssel évről-évre egyidőben rendezett kiállítás tanulmányozására is. Nagy örömet okozott minden elmélkedő pedagógusnak az idei kiállítás is. Világos bizonyossága volt annak, hogy a magyar katolikus népiskola az élet szolgálatában áll, nem holt és hasznavehetetlen dolgokkal terheli meg a népet, hanem az élet megkönnyítésére, sikeresebb megküzdésére a lelki erőkön kívül a mindennapi megélhetéshez és gyarapodáshoz szükséges anyagi erőket és eszközöket is birtokába juttatja a népnek.

De elég a reflexiókból. Aki részt vett gyűléseinken, vagy akár részletes tudósításunkból ismeri meg azt, az egyképen arra a meggyőződésre jut, hogy itt nagy és nemes munkálkodás folyt le, melyből a köteles részt kivenni, melyet elősegíteni és folyton eredményesebbé tenni minden magyar katolikus néptanítónak kötelessége.

„A mi ideálunk a keresztény, krisztusi kultúra, amely míg egyrésztől ásót, kapát, szerszámot, gépeket, tollat és könyveket nyom az ember dolgok kezébe, hogy a földet széppé, jóvá, termékenyvé tegye, kertje varázsolja, mely öröme hangot, addig másrészt erényeket nevel az ember lelkébe, hogy e röpke életen túl s e világon kívül tudja megszerezni és megtalálni célját». — így rajzolta meg gróf Zichy Gyula püspök a katolikus néptanító hivatáskörét s ezzel oly gyönyörű programot adott, melyet megvalósítani mindannyiunknak nemcsak kötelessége, hanem öröme és boldogsága is.

Wohlmuth Ernő.

A mi gyűléseink.

A Katolikus Tanítók Százas Bizottságának közgyűlése.

Az ország katolikus tanítóságának, tehát a magyar kultúrát munkálók többségének képviselői gyűltek össze hétfőn és kedden, hogy visszapillantásnak kulturamunkásságuk eddig elért eredményeire és új munkatereiket tüzzenek ki a jövőre. A katolikus kultúra munkái alkalmat kerestek arra, hogy munkásságukat összegezzék, hogy újabb munkásságra kölcsönös ösztönzést nyerjenek és adjanak.

A közgyűléssel kapcsolatosan rendezett módszeres kiállítás méltó külső keretet adott, mellyel a magyar katolikus tanítókat ismét megmutatta, hogy mint a kultúra komoly munkása a nép erkölcsi és anyagi felvirágoztatása érdekében akar és tud dolgozni.

A kiállítás ösztönzés volt bizonyára sokaknak, a gyűléseken elhangzott komoly és gyakorlati beszédek tárgyat adtak a gondolkodásnak és alapot új

elhatározásoknak s így remélhető, hogy a katolikus tanítók e közgyűlése a magyar keresztény kultúrának fontos mozzanata volt, mely virágokat és gyümölcsöket fog teremni.

A gyűlés iránt miként eddig úgy ezuttal is nagyarányú érdeklődés nyilvánult meg. A katolikus tanítói körélet férfainak színe-java sereglett egybe. A jelen voltak névsora hevenyészett összeírásban a következők: Zichy Gyula gróf, püspök, védőelnök, Szentgyörgyi Jordán Károly apát, egyházi elnök, Ember Károly lovag, világi elnök, Dreisziger Ferenc, Dobos János, Wohlmuth Ernő tükörök, Wajdits Gyula prépost-kanonok pécsei, Giszvenitz Vilmos dr. esztergomi főtanfelügyelő, Giesswein Sándor dr. preláus, orsz. képviselő, Erdősi Károly, a Szent-István-Társulat igazgatója, Huszár Károly orsz. képviselő, Peczek György, Schlüger Árpád esperesek, Zelliger Vilmos dr. papai káplán, Miller József plébános, Zsembery István dr., Hindy Zoltán dr., Gerely József szerkesztő, Gábler Lajos kir. tanácsos, Becker Vendel dr. hittanár, Eben Mihály dr. plébános, Minke Béla lov. biz. tag, Berauer József tanár (Kalooca), Nagy János tanító (Bácskertes), Gubicza Lajos tanító (Veszprém), Kisfaludy Mihály tanító (Környe), Horváth Mihály tanító (Máza), Zsatkovits Cyrill tanító (Fábianháza), Klein Lukács tanító (Mór), Számborovszky Rezső (Nagyvárad), Prinz Fidél ig. tanító (Ujarad), ifj. Ruzsinszky József tanító (Bakóca), Sediba János tanító (Bolesó), Mészáros Gyula ig. tanító (Sárospatak), Barabás György ig. tanító (Sárvár), Boda Béla tanító (Rigács), Házy Ferenc tanító (Dimnyés), Szőke Sándor tanítóképző tanár (Eger), Sále Gábor tanító (Pápa), Kircz István tanító (Tevél), Róvó Lajos szerkesztő (Eger), Bobory János ig. tanító (Monor), ifj. Ludvig János tanító (Lazán), id. Ludvig János ny. tanító (Vác), Egyed István dr. (Budapest), Gergely Béla tanító (Csanakfalu), Szabó Sándor tanító (Kézdí-szentlélek), id. Keék Géza ig. tanító (Sárbogárd), ifj. Keék Géza tanító (Diósd), Czeder Gyula tanító (Tágod), Györffy János igazgató (Budapest), Greiner Gyula tanító (Madaras), Horváth Alajos tanító (Nyalka), Laszcsik Gyula ny. tanító (Előszállás), Szász Sándor tanító (Cserháthaláp), Számord Ignác igazgató (Esztergom), Wagner Ferenc tanító (Győr), Fritz György tanító (Győr), Polly Ferenc ál. ig. tanító (Kelenföld), Potzta Ferenc tanítóképző tanár (Kalooca), Würth Bene ny. ig. tanító (Zirc), Ullein Ferenc tanító (Sáregres), Dávid Ferenc (Felsőgalla), Molnár István dr. gazd. felügyelő (Budapest), Zádor Mihály tanító (Nagybélce), Vinkler János dr. (Budapest), Molnár Pál, Orsovsky Gyula igazgató (Nyiregyháza), Balga István tanító (Tiszaföldvár), Balga Ilona tanítónő (Mesterszállás), Göttl Mariska tanítónő (Himőd), Gombos Ilona tanítónő, Kelemen János tanító (Vilmány), id. Árpásy János tanító (Ada), Boda Gyula tanító (Szentpéterúr), Szabó Gyula tanító (Bana), Margitay Alajos tanító (Pálosnagymező), Papp János ig. tanító (Lovasberény), Vörös Ignác ig. tanító (Vác), Locsmándy Géza tanító (Farád), Flack Jácint tanító (Dunakeszi), Bertalan Vince tanítóképző tanár (Esztergom), Augusztin Imre tanító (Budapest), Fodor Gyula tanító (Budapest), Hanay Ferenc dr. egyet. tanár (Budapest), Horváth Ignác ig. tanító (Szekszárd), Zelliger Arnold tanító (Pozsony), Riszpler Rezső tanító (Pozsony), Urbányi József tanító (Budapest), Groh Ferenc dr. ügyvéd (Esztergom), Tóth Alajos tanító (Szepetnek) stb. stb.

Kedden délelőtt kilenc órakor gróf Zichy Gyula püspök mondott szentmisét a Jézus szent Szíve templomában, melyen a nagyszámban felrándult tanítóiak teljes számmal jelentek meg.

Fél tíz órakor gyülekeztek a Szent-István-Társulat palotájában a gyűlésre.

A gyűlés kezdetén *Szentgyörgyi Jordán* Károly apát, egyházi elnök a következő beszéddel üdvözölte a védő-elnököt:

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr! A magyar kath. tanítóknak mindig hevesen dobog a szívé, mindig a legnagyobb örömmel vannak eltelve lelkükben, valahányszor Méltóságodat, kegyes védnöküket körükben üdvözölhetik. Méltóságod annyi szeretettel, annyi jóssággal és kegyvel viseltetik a magyar katolikus tanítók irányában, hogy azt méltóképen kifejezni nem is tudom. Számtalanszor tapasztaltuk kegyességét, irányunkban tanusított nagy figyelmét és általában a magyar katolikus tanítók iránt való munkálkodását. Midőn ezt itten jólesik nekem konstatálni és mindenek előtt feanen hangzatom, én mindannyiunk hódolatát és tiszteletét kívánom bemutatni Méltóságod előtt. Kifejezem és mondom, hogy a magyar katolikus tanítók sohasem fogják elfelejteni Méltóságodnak irányunkban való jósságát és ennek a hatása alatt amidőn azt kívánom, hogy Oméltóságát a jó Isten sokáig éltesse, arra kérem, hogy mai közgyűlésünket megnyitni kegyeskedjék. (Lelkes éljenzés.)

Gróf Zichy Gyula püspök, védőelnök a következő hatalmas erejű szöveget intézte a magyarországi katolikus tanítósághoz:

«Mélyen Tisztelt Közgyűlés!

Valahányszor az a szerencse ér, hogy a magyar katolikus tanítóság között gyűléseik alkalmával meg-megjelenhetnek, ünnepi hangulat vesz erőt lelkemen. Ünnepek tartom én az ilyen alkalmat: a lelkes szeretet és a nemes munka fenkölt ünnepeinek.

Tudjuk és érezzük ugyanis mindnyájan, hogy az ilyen közgyűlésre nem a rideg hatalmi paranasszó, nem pressió, önzés vagy szenvedély hoz össze bennünket, hanem — a szeretet. A szeretet és a benső ragaszkodás a keresztény kultúrának örök s változatlan alapelveihez és az a szeretet, mely szívekben egymás iránt lobog, kik mindnyájan azonos célokért fáradunk és küzdünk.

Igen, szívünk, lelkünk legerősebb vonzalmával ragaszkodunk ahhoz a főelvhez, melyet ép manapság a modern kultúra sok kontár harcosa ignorálni akar, s melyet velük szemben a keresztény tanítók isteni mestere tűzött elénk szóval és példával, mikor azt mondotta: keressétek elsősorban az Isten országát, s mikor azt hirdette, hogy minden erőnek, minden tényezőnek effelé kell emelni az embert: in altum, in altum.

Mert ha minden ember egy és ugyanazon célra van rendelve, ha minden eszes lény, mindennemű öntudatos élet kiinduló pontja s örök célja szükségképpen ugyanaz: Isten és az általa megígért korlátlan boldogság, mely után az ember a természet olthatatlan szomjával vágyódik, — akkor minden tényezőnek oda kell hatnia, hogy szárnyakat adjon a léleknek, hogy céljához emelkedjék, hogy azt elérhesse.

Ily tényező maga a kultúra, melynek épen ezért nem is lehet egyéb hivatása, minthogy a tudással, amelyet közvetít és a műveltséggel harmóniát teremtsen, építsen az ég és föld között hogy az ember, míg lábával a földet tapossa, tekintetét az

égre fűgessze s el ne vonja onnét, hová nemcsak a természet rendje, hanem mindnyajunknak közös hivatása irányít bennünket.

A kultúra ugyanis nem öncél, melyet önmagáért kereshet az ember, hanem pusztán eszköz, amellyel míg egyrészt előre törtetünk, egyúttal mind magasabbra is kell hogy szárnyaljunk.

«A kultúra nem ház, nem fórum, nem cimbalom, nem váza, nem elegancia és színház; a kultúra mindenekelőtt a lélek műveltsége».

Igen a léleké, mely magasabb régiókba ragadja az embert. Nem a föld porában keressük célunkat, még akkor sem, ha aranytól fényes; nem a rög az, mely bennünket örökre leköthet, még akkor sem, ha virágtól díszlik; nem e világ a mi vágyainknak egyetlen célpontja. Nagyobbra születünk. Testünk ide szögez egy bizonyos korig, de lelkünk még ezalatt is magasba tekint, s oda vonz bennünket, honnét örök célunk ragyog és int felénk. A kultúra szintén csak egy eszköz, mely e célnak szolgál.

Ezt az alapelvet valljuk és hirdetjük, ehhez ragaszkodunk, s ebben látjuk minden kultúrának igaz hivatását.

Akik ezt elvetik, akik erről nem akarnak tudni, akik a kultúrát az emberi boldogulás egyedüli faktorának vélik, azok nem ismerik, azaz megtagadják a teremtő által kitűzött örök célt, mindnyajunknak közös hivatását, azok nyitott szemmel tévutakon járnak, sziszifuszi erővel, munkával légyáron dolgoznak, melynek nincs alapja, s épen ezért önmagába roskad.

Ezt kell megértenünk, ezt kell átérznünk, s akkor mi a valódi kultúra harcosai leszünk, ama kultúraé, melyet Krisztus hirdet, a hivatott keresztény tanítók isteni mestere.

Amikor azonban mi ezt a nagy igazságot fenszóval hirdetjük, ne gondolja senki, hogy mi a kultúrát kevésre becsüljük, háttérbe szorítjuk, avagy tán megvetjük.

Szemeinkben az igaz kultúra nagy kincs és nagy áldás. De rejtett kincs, melyért dolgozni kell, s áldás, de csak akkor, hogyha vívmányai nem teszik gőgössé a törekvő embert, nem oltják ki vonzódsát az örök cél felé, s nem lopják el tekintete elől a csillagos eget, az Isten országát, melyet keressünk kell.

A mi ideálunk a *keresztény* krisztusi kultúra, amely míg egyrésztől ásót, kapát, szerszámot, gépeket, tollat és könyveket nyom az ember dolgozó kezeibe, hogy a földet széppé, jóvá, termékennyé tegye, keríté varázsolja, mely öröme hangol, — addig másrészt erényeket nevel az ember lelkében, hogy e röpke életen túl s e világon kívül tudja, megszeresse s megtalálja célját.

Nekünk tehát a kultúra nem hangzatos jelszó s képletes elmélet, melyről meddő viták és üres szóharcok rendezhetők csupán, — nekünk az igazi keresztény kultúra élet, erő, valóság s oly eszköz, mellyel az emberek igaz boldogságát hisszük, tudjuk s akarjuk szolgálni.

S mi ezért az igaz kultúraért nemcsak lelkesedni, hanem elsősorban *dolgozni* akarunk. Mert míg egyrészt meg vagyunk győződve lelkünk legmélyéből, hogy igazi, áldásos kultúra sosem lehetséges a keresztény igazságok ércalapja nélkül, addig másrészt azt is hisszük, valljuk és hirdetjük, hogy ehhez a krisztusi alaphoz való ragaszkodás nem ment fel bennünket a kultúra hatalmas művének kifejlesztésétől, sőt arra lelkesít, buzdít és kötelez.

Kézet kezben tartva halad ez a kettő: a hűséges ragaszkodás és ehhez az alaphoz s a törtető munka. Mi e földön járunk, de az égbe nézünk. A kultúra templomát építjük, de nemcsak falakat akarunk emelni homokra, fövényre, hanem ugyanakkor hitünk, szent vallásunk sziklaszilárd talajába mélyítjük be e templom alapját, mert tudjuk, érezzük, meg vagyunk győződve, hogy csak az ily harmónikus munka terem boldogságot.

Ezért a munkáért lángolunk mi mindig, erre a munkára szűlt minket Krisztus — tanítómesterünk, ezt követjük ma is.

S ez a hűségünk!

Nemes önértéssel mondhatjuk el újra, hogy a magyar katolikus tanítószegély minden közgyűlése a munka ünnepe, mert e gyűléseken a kultúra vívmányait nemcsak megbeszéljük, nemcsak lelkesedünk a kész eredményért, hanem dolgozunk is előbbrevetelen.

E gyűlések nyoman tovább épül nemzeti tanulóink és mi csak örvendünk, hogy ebben a nemes, nagy munkában legerősebben járhatunk.

E munka nevében üdvözölöm Önöket, s midőn a közgyűlést ezennel megnyitom, lelkemből kívánom, hogy a magyar keresztény kultúra érdekében kitüntetett minden törekvőnk Isten áldásával maradandó gyümölcsöket hozzon.»

A szűz látókörre és éles szemre valló remek beszéd után a X. Pius pápa által kitüntetett tanítókat üdvözölte a következőkben:

«Engedjek meg azonban ugyanitt, hogy megnyitom felvilágosításként szívből üdvözöljem a magyar katol. tanítói négy régi munkását, akiket legutóbb Egyházmunkák teje, Krisztus helytartója ama díszkeresztel kegyeskedett kitüntetni, amely kereszt a krisztus egyházat bármely téren védelmező avagy felerősítő munkának jutalma.

Nagyobb és szentebb munkát nem végezhet senki, mint aki ezeket tanít, nevel és vezérel az igazság útján. A krisztusi igazság útjain előjárnai mindig, a nemzeti kath. tanítást szolgálmi lankadatlan hűvel, kitartó munkával, szóval, tollal és nemes példával, a család körében, az iskola falai közt és a társadalom minden rétegében hosszú évek s évtizedek során: ez oly érdem, melyre önkéntelen ráirányul mindenek figyelmé.

Lelkemből örülök, hogy *Zelliger Arnold*, *Riszpler Rezső*, *Mihalicska János* pozsonyi, s *Horváth Ignác* székessárdi igazgató-tanító urakat mint e díszkeresztel hűjdonosait üdvözölni szerencsés lehetek.

Midőn eme keresztet keblükre feltűzöm, a legbensőbb érzéssel kívánom, hogy abból a ragyogó keresztvil fény, derű és boldogság áradjon munkás életükre, egész családjukra és a magyar katolikus tanítói minden munkására, kik velük éreznek s örömeiket osztják.»

Graf *Zichy Gyula* püspök ezután a kitüntetettek mellére tüzte a «Pro Ecclesia et Pontifice» díszkeresztet. A kitüntetettek nevében *Horváth Ignác* székessárdi igazgató mondott a következő szavakban köszönetet:

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr! Mélyen tisztelt közgyűlés! Engedelmet kérek, hogy egy pár szóval megköszönjem azt a nagy kitüntetést, amelyet Öszentsége X. Pius pápa küldött a nemzet napszámóinak, azoknak akiket Méltóságod szíve meggyőződése kiválasztott erre a nem remélt és soha meg nem érdemelhető magas kitüntetésre. Tudjuk, hogy ebben Méltóságodnak fontos szerepe van,

amellyel megmutatta azt, hogy miképen kell magasra emelni a nemzet napszámóit, miképen kell a szívhez szorítani azokat az embereket, akik legjobb tudásuk, legjobb tehetségük szerint szolgálják szívből, csüggedetlen erővel, kitartással a katolikus ügyet, azt a szent ügyet, amelyet követnünk kell, ha oda akarunk eljutni, amelyet olyan szépen, bölcsen jelölt meg fenkölt beszédében. Igenis a keresztény kultúrát fogjuk szolgálmi továbbra is még fokozottabb igyekezettel és törekvéssel mint eddig. Isten tartsa meg Méltóságodat sokáig! (Eljenzés.)

Az ország katolikus tanítószegélyének haláját *Ember Károly* Jovag világi elnök ekként tejezte ki:

Méltóságos és főtisztelendő Püspök Úr! Oméltóságának magas szárnyalású beszédében azt hallottuk, hogy nagyobb becsüggal és nagyobb lelkesedéssel dolgozzanak a magyar katolikus tanítók az egyház dicsőségére és a haza javára az iskolákban. Amikor mi halával köszönjük meg ezt a fenkölt lelkéből jövő utasítást, engedje meg Méltóságod, hogy magas szárnyalású beszédét sokszorosítsuk. Engedje meg ugyanakkor azt is, hogy kegyes atyai szívének jóságáért, amelyet a most kitüntetett magyar tanítókkal szemben tanúsított, Magyarország egész katolikus tanítószegélye nevében hódolatjeljes hálaomat és köszönetemet nyilvánítsam és ugyanakkor a kitüntetett tanítókat kitüntetésük alkalmából üdvözöljem.

Indítványára elhatározták, hogy a bíboros hercegprímást, gróf *Zichy János* kultuszminisztert és huszonöt éves papi jubileuma alkalmából *Fetser Antal* nagyváradi káptalani helynököt üdvözlik.

Bertalan Vince megemlékezik *Lehoczki József*, a katolikus tanítók század bizottságának egyik vezető tagja és *Halász Ferenc* kultuszminiszteri osztálytanácsos elhunytáról.

Draicszger Ferenc titkár a következő előterjesztést tette:

Igen tisztelt közgyűlés! A titkári előterjesztés volna a feladatomb. Miután a tárgysorozat elég gazdag s a megvitatandó kérdések tárgyalására kell az időt fordítanunk, az elnökség tanácsára én nem akarom az egész titkári jelentést felolvasni, mert az hosszadalmas lenne, hanem csak rövid kivonatot kellene előterjesztem. Ha az elnökség megengedi, én tovább megyek. A titkári jelentés ugyanis nyomtatásban fog megjelenni, ami hű képét fogja adni a 100-as bizottság és a tanács évi sáfarkodásának. Felesleges volna a jelentés felolvasásával az időt tölteni. Ha tehát a bizottság beleegyezik abba, hogy a titkári jelentés tudomásul véssék, akkor sok időt nyerünk s a napirend pontjai tárgyalásába foghatunk. (Általános helyeslés.)

Ezután dr. *Hanuy Ferenc* egyet. tanár tartotta meg előadását «Törekvések a vallásnak kiküszöbölésére az iskolából» címmel. *Hanuy* előadásában bemutatja, hogy az összes államokban milyen törekvések nyilvánultak ez irányban s így fejtegetését, mint fontos valláspolitikai tanulmányt, lapunkban közölni fogjuk. Az előadáshoz *Peczek György* c. kanonok szólott hozzá és indítványozta, hogy a muraközi iskoláknál uralkodó visszás állapotoknak véget vessenek.

Ember Károly mély tudással megírt tanulmányának egyes részeit adta elő a *gyermeklélek tanulmányozásának módszeréről*. Úgy állítja fel a kérdést, hogy az nem új, hanem mióta csak némi öntudat vegyült a nevelés munkájába s a tanító nevelő lett a szó teljes értelmében, el sem képzelhető az iskolában nevelés

anélkül, hogy az ne számoljon a gyermeklélek mivoltával és annak egyéni sajátosságaival. Aszerint volt és lesz a tanító munkája a gyermekekre vonatkozólag öntudatos, a szakavatott nevelő művészi hatása, amely mértékben a gyermeklélek ismeretére helyezkedve indokolni is tudja az öntudatosság és tervszerűség fogalmainak megfelelő érvényesítését minden nevelői ténykedésében. Szerinte az a legjobb tanító, aki a legtöbbet törődik a gyermekkel, mert ezzel azt árulja el, hogy a gyermeklélek igényeihez meri nevelői és tanítói hatásait. Előtte a gyermektanulmány mint alkalmazott tudomány szerepel s nem mint az antropológiai és fizikai alapokat kereső kísérletezések kísérletének tartja. Indokolja is nézetét, sőt rámutat, hogy hazai és külföldi irodalom idézeteivel, hogy mennyire téves utakon járnak azok, akik mint Münsterberg, Chrismann és több kiváló paedagógusa gyermeklélek mesterkélt tanulmányozásával csak új adatokat kívánnak nyerni az ember általános lélektanának területéhez. Elismeréssel szól a magyar gyermektanulmányi társaság gyermektanulmányozási törekvéseiről, de azokat még csak igen szűkkörűnek és kísérletező kísérletének tartja. Indokolja is nézetét, sőt rámutat, hogy mikkel egészíthetné ki a szorosan vett tanítás és nevelés érdekében ez a társaság az ő működésének körét. Szerinte akkor halad helyes uton a gyermektanulmányozás, hogyha a teremtett gyermekember összes testi és lelki erőit azon kölcsönös együttműködésben vizsgálja, amint az a legtermészetesebb módon megnyilatkozik s a gyermek egyéni ségének e megnyilatkozásait avégből törekszik megismerni, hogy a gyermek összes erőit összhangzatosan fejleszthesse egy ismert és a nevelés minden lépésében szem előtt tartott célnak, a nevelés igazi céljának mennél teljesebb megvalósítása végett. Ezután felállítja az elvet, hogy a gyermeket tanulmányozó tanító, nevelő elsősorban is magának az ember természetének a keresztény világnézet alapján megállapított lényegével kell hogy megismerkedjék. Ebből kifolyólag kell megállapítania a nevelés célját és minden eszközét. Rámutat a neveléstörténelmi korszakokra s e korszakokban élt kiváló nevelőkre, akik mindannyian csak akkor értek el kielégítő eredményt nevelésükkel, ha a keresztény világnézetben foglalt nevelési célt tartották szem előtt. Ismerteti az újabb bölcseleti pedagógusok téves felfogásait és rendszereit s találozva mutat rá Szent-István bölcseletének azon meghatározására, amely idevágóan az emberlélek természetének mivoltát és lényegét körülírja. Elénk képét vázolja azután annak a keresztény tanítónak, aki tisztult felfogással a gyermeklélekről, a gyermek énjéről le tudja törni szeretetével és bizalmával a lakatot, hogy megnyissa a szív és lélek rejtekeit, hogy azokban mindent lásson és mindent megfigyelhessen, amire gyermekember nevelésében és tanításában útmutatásul szüksége van. Végül rátért a gyermektípusok részletes ismertetésére. S mint szükségét hangoztatja, hogy tanítóképzőinkben oly tanítóegyniségeket kell nevelni, akik a lélektan tudományos ismeretével bírnak s azt mint alkalmazott lélektant érvényesíteni tudják, úgy a nevelésben, mint a tanításban. Szóval mélyíteni kell a tanítók szakképzését, hogy annál tökéletesebb gyakorlati tanítókat nyerhessen az iskola. Ezen időszerű munka nyomatásában egész terjedelmében meg fog jelenni.

Dreiszigler Ferenc kalocsai tanítóképző tanár a *tankötelezettség korhatáráról* beszél. Először a tankötelezettség kezdetét állapítja meg. Horvátország

és Franciaország példájára azt ajánlja, hogy a *tankötelezettség a betöltött hetedik életévvel kezdődjék*. Fő okai erre: a gyermekek fejletlensége, éretlensége, az egészségtelen ápolás, lakás és életviszonyok következtében való visszamaradottsága. Az egészségeseknek és fejletteknek is előnyösebb, mert az iskola kevesebb kárt tesz a testükben, fejlődésükben; a tanulnivalókat pedig jobban és könnyebben elsajátítják.

Ezután a tankötelezettség végső határáról beszél. Itt hangsúlyozza, hogy a mai 11–12 éves gyermekek nem tudnak olyan szellemi munkát végezni, amely a szükségelt műveltség és lelkierők fejlettségét biztosíthatná. A 13–15 éves korban kellene ezt a munkát igazán végezni. Erre az *ismétlőiskola nem felel meg. Meg is kell ezt szüntetni*. Mert még a gazdasági ismétlőiskola sem tud eleget tenni a mai kor magasabb igényeinek.

A felső népiskola és a polgári iskola nem váltak be a képzetesebb középosztály létesítését illetően. S ha megfelelne is feladatának, mindenkit nem juttatná a szükséges műveltséghez, mert nem kötelező intézet. Pedig a műveltséget terjeszteni, demokratizálni kell, mert erő, mert hatalom.

Egyesíteni kellene a társadalom osztályait a műveltség nivellálásával. Első sorban a polgárság műveltségének emelése a fontos. De fontos az iparosság megmentése is a műveltség és izlés fokozása által.

A pusztuló dzsentrit pótolni kell a középosztály (iparosság) műveltségének intenzívebbé tételével. A parasztságot meg az iparossághoz kell emelni. E kettő az értelmiséggel tartva, meg tudná tenni a dzsentri eddig vitt nagy, nemzetföntartó föladatait. Ezért a városoknak a középosztályt nevelő *népiskoláit 8 évfolyamúvá kell tenni*. De a falvak és tanyák iskolái is *8 osztályúvá teendők. Itt azonban csak a téli hónapokban járnának a két legfelsőbb osztálybeliek*. Mindkét helyen az oktatás anyaga különösebben szolgálná a város, illetőleg a falu életviszonyait. A felső nép- és polgári iskolákat kell szorosan hozzacsatolni a népiskolához.

A szülőkből nem hiszi, hogy akadályra találna a gondolat. De az iskolaföntartókban véli az akadályt. Mert pénz kell rá. Kimutatja, hogy évi két millió koronával meg lehetne oldani ezt a hontelítő föladatot s ez is a sok iskolaföntartó között oszlana meg.

Végül a tanítóbőségre hivatkozik, amelyet ez az intézkedés orvosolna. S a külföld, főleg a francia és angol törekvéseket ismertetve, lendületes befejezéssel terjeszti elő határozati javaslatát. Ennek a lényege: 1. a hetedik életévvel kezdődő iskolakötelezettség; 2. az ismétlőiskolák megszüntetése; 3. helyette a mindennapi iskolák két évfolyammal való megtoldása, 4. a püspöki karnak az eszme felkarolása érdekében való megkeresése.

Dreiszigler előadása után Zichy Gyula gróf, püspök a következő szép beszéddel búcsuzott el a közgyűléstől:

Méyen tisztelt közgyűlés! Öszinte szívből jövő köszönetet mondok az előadóknak megtartott előadásukért. Magamat ajánlom kedves barátaim, a kedves tanítók jóindulatába. Lelkesedjenek továbbra is azokon az eszméken, amelyekről itt előadásokat tartottak. De ez a lelkesedés ne legyen pusztá lelkesedés, hanem épülés, amely belemélyed az önök igazán vallásos lelküknek érzületébe. Mert hiszen nagyon jól tudják, hogy mindannyian, az egész

társadalom, egy jobb jövőt remélünk. És vajjon kiktől reméljük, ha nem a legjobb tanítóktól, az egyházhoz, szent hitéhez mélyen, buzgón és rendületlenül ragaszkodó tanítóktól. Kedves tanítók! Ragaszkodjanak hitükhöz, legyenek igazán tanítók, kövessék a tanítók tanítójanak, az isteni tanítónak példáját és egyházukhoz, hitükhöz szívvel és lélekkel ragaszkodjanak és akkor lesznek az igazi kulturának valódi mesterei. (Éljenzés.)

A vedlőnek távozása után Szentgyörgyi Jordán Károly apát, egyházi elnök vette át az elnöki széket.

A következő előadó Groh Ferenc ügyvéd volt, aki a *büntető-novellának a fiatalokura vonatkozó részét* ismertette.

Az új büntető-novella az iskolaköteles és általában a tizenhét évet be nem töltött kiskorú bűnösökkel szemben külön bíróságot ír elő. Az ilyen fiatalok bűnösök vétségeit és büntetteit az ítélő bíró csak úgy mérlegheti, illetőleg ítélethozatalra csak akkor jogosult, ha a kiskorú bűnöző életviszonyait kell kezen ismerni. Itt tehát elsősorban elsőrangú kíváncsi, hogy a bíró pedagógiai ismeretekkel rendelkezik, másodsorban pedig a bűnöző életkörülményeivel a legközelebbben tisztában legyen. Mert egészen más elurálás alá esik egy kifogástalanul nevelt és jómódú bűnöző cselekménye, mint az esetleg alkoholista vagy züllött anyagi viszonyok között élő kiskorú kihágása vagy bűnözése. A tanítóság azon munkásságára lenne szükség, hogy az ilyen kiskorú bűnösök életkörülményeit kutató kérdőívek kiállításánál segédkezet nyújtsanak. Ezzel nemcsak a helyes ítélet meghozatalát mozditják elő, hanem a saját tekintélyüket úgy a szülők, mint a gyermekek előtt növelik. A fegyelmet úgy az ismétlő, mint az iparostanone-iskolában így sokkal könnyebben tarthatják majd fenn. És a tanítói hivatás is arra hívja fel a tanítóságot, hogy segédkezet nyújtsanak ott, ahol az ifjúság erkölcsi nevelését kell előmozdítani. Sokszor talán terhes a feladat, de nemes a munka.

Számhorovszky Rezső tartott ezután tartalmas előadást a tanítók nyugdíjrevíziójáról. A beszéde hatása alatt elfogadott indítvány a következő:

A 20 ezer katolikus tanító egyhangú kíváncsághoz képest a Tanügyi Tanács memorandumát azon kérelemmel terjeszti gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter elé, hogy a tanítók igazságos ügyét fölkarolva a nyugdíjrevíziót még ez év folyamán végrehajtani sziveskedjék.

A javaslat több pontjai:

Az 1907. XXVII. t.-c. és a hozzáadott Utasítás azon pontjai, amelyek a nyugdíjrevízióval a tanítók igazságos kívánalmainak törvénybe iktatását gátolják, a nyugdíjrevízióval kapcsolatosan módosítsanak.

A tanítói nyugdíjalapból a kántortanító mint kántor, egy fillért se kaphasson. Hanem az állam a tisztán tanítói fizetését egészítse ki s ezután biztosítsák számára a teljes tanítói nyugdíj. Külön szolgálatért külön díjazás és külön nyugdíj jár. A tanítói közügy kívánja, hogy a kántori fizetés a tanítói fizetésbe, illetve a tanítói nyugdíjba ne számítassék be. A kántori nyugdíjról külön nyugdíjalapnak kell gondoskodnia s erre feltétlenül létesíteni kell a kántori nyugdíjalapot.

Az 1875. évi és az 1891. évi néptanítók nyugdíjazásáról szóló törvények, amennyiben az 1894. évi XXVII. t.-c.-be való beilleszthetőségük kívánja s

amennyiben a javaslat többi pontjai megengedik, hatályon kívül helyezendők.

Az 1893. évi XXVI. t.-c. alapján megtörtént értékmegállapítások akár államsegélyes az iskola, akár nem, a tanító kíváncságra, újból megállapítandók s ez esetben a tanító kérelméhez képest legyen az ingatlan értékelve a kataszteri tiszta jövedelem vagy a haszonbér szerint. Ugyancsak legyen a tanítónak joga öt évenként a terményjárandóságoknak újbóli felértékelését kérhetni.

Nyugdíjemelkedésnél a tanító fizesse a különbözethetnek az eddigi 50% helyett az 1894. évi XXVII. t.-c.-ben már érvényre jutott egyharmadot.

A jövőben belépő tanítókra nézve pedig az 5%, az 50% és az évi 2% törültsék s helyette a belépésnél a 600 koronán felüli fizetési összeg után, valamint a fizetésnek minden szaporulata után fizessen a tanító egyharmadot a nyugdíjintézetnek.

A teljes árvák árvaházi neveltetése a nevelés befejezéséig biztosítsák.

A Ratio educationis mindaddig érvényben maradjon, míg a nyugdíjtörvény 30 évi szolgálat után, mint ezt a jelzett rendelet teszi, nem biztosítja a teljes nyugdíjat.

Mivel a magyar tisztviselői karban a tanítónak van a legalacsonyabb fizetése, a nyugdíjellátásnál számítsák be a már nyugdíjazott tanítóknak az 1907. évi XXVII. t.-c. 2. §-a szerinti teljes lakaspénz vagy a lakás egyenértéke. — A jövőben nyugdíjazandó tanítók lakbérilletménye megállapításánál az állami tisztviselők számára legújabbban biztosított lakbértáblázat szolgálaton alapul. A lakbértámogatás után a nyugdíjogosult évi 4%-ot, a fizetés és korpótlék után évi 2%-ot fizessen. Az állam a megfelelő összeget egyszersmindenkorra tegye be, az iskolafenntartók pedig a biztosítandó lakbérösszeg után állásonként évi 5%-ot fizessenek. A már nyugdíjas tanítók 1910. január 1. hatállyal kapják a lakbért.

Harmincöt évi szolgálat.

Mivel az 1907. évi XXVII. t.-c. értelmében a fizetésnek a kántortanítói javadalommal való kiegészítése nem képez jövedelemszaporulatot, így az eddig utána kivett 50%-os nyugdíjadó ne csak törültsék, hanem azon tanítók, akik eképp megadóztattak, azon összeget kapják vissza a szokásos 50% levonással.

Az országos tanítói nyugdíjbizottság felerészben tanítókból álljon s benne az ország különböző tanítóinak számarányához képest a kath. tanítók megfelelően nyerjenek képviselést.

Az okleveles tanító nyugdíjogosultságát a működés kezdetétől számítsák s a megszakítás miatt évei el ne veszthessenek.

A nyugdíjrevízió visszaható erővel birjon s a tanító a közigazgatásági bírósághoz minden esetben föllebezhesen.

Hozzassék összhangzásba az új nyugdíjtörvény az 1907. évi XXVII. t.-c. 3. §-ával, mely 30 évi szolgálat után 6 korpótléket biztosít s mondassék ki, hogy mivel e törvény szerint a tanító hosszabb szolgálat után sem számíthat magasabb fizetésre s így magasabb nyugdíjra sem, személyét illetőleg többé a nyugdíjintézetbe semmiéle járandóságot nem fizet.

A mellékfoglalkozások utáni, továbbá az igazgatótanítói tiszteletdíj számítsák be.

A nyugdíjadó negyedévenként legyen fizethető.

A tanítók memorandumukban másodsorban még a következőket kérik:

A több tanítóval bíró iskoláknál az 1907. évi XXVII. t.-c. 2. §-a értelmében a törvény azon intézkedése, hogy a nőtanítónak kevesebb lakbért adhatnak, mivel sérelmes, mellőzendő. A hajdon tanítónőt esetleg egész életére megfosztani a teljes lakbértől, nagy igazságtalanság.

Az 1907. évi XXVII. törvénycikk 2. §-ához adott Utasítás 4. §-a, mely az általános ismétlődő díjat az alapfizetésbe betudni rendeli, hatályon kívül helyezendő.

A temetkezési negyed biztosítására a tanító vagy özvegye évi két koronát fizessen.

Aki önhibáján kívül valamely baleset következtében idő előtt munkaképtelenné válik, ha szolgálati ideje után nagyobb nyugdíjra igénye nincs, az oly nyugdíjat élvezzen, mintha tíz évig szolgált volna s özvegye s árva szintén ennek megfelelő ellátásban részesüljenek.

Ezután az indítványok tárgyalása került sorra. *Gubicza* Lajos javaslatára nagy lelkesedéssel és általános helyesléssel mondottak köszönetet a Szent-István-Társulatnak a kath. tanítóság hivatalos lapjának: a *Népnevelő*-nek nagy anyagi áldozatok révén való kibővítéséért s magas tartalmi színvonaláért. Köszönetet mondtak a Szent-István-Társulatnak s a Katolikus Tanügyi Tanácsnak a hitvallásos iskolák tanítói számára engedélyezett felárú vasúti jegy körüljárásaiért.

Az Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület ülése.

Az Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület kedden délután 5 órakor tartotta ülését a Szent-István-Társulat dísztermében. Az ülésen tanfőnökök, kívül sok tanügybarát és hölgy volt jelen. Az általános érdeklődés az egyesület fejlődésének előmozdítására lesz alkalmas. Az egyesület vezetőségét elismerés illeti, hogy a gyakorlati kulturpolitikába vonzó üléseivel a nagy közönséget is bevonja. Meg kell szeretetni a keresztyény néppel az iskolát, mert amely társadalmi osztály a legtöbb szeretettel ajándékozza meg az iskolát és tanítóságot, azé lesz a jövő.

A gyűlést dr. *Gieswein* Sándor prelátus elnöki megnyitójával vezette be, ki rámutatott a gyakorlati nevelés fontosságára. Az Iskolaegyesület a módszeres kiállításon résztvevő legkiválóbb tanítókat is azért jutalmazza, hogy ily irányú tevékenységre serkentse a tanítóságot. Svédországban a nép már nagyban hasznosítja gyakorlati tudását nálunk azért itt oda kell hatni, hogy a nép a háziiparral ismerkedjék meg, mert úgy elvonja sok egészséget és lelket ölé kávéházi és korcsmai szórakozástól. De nem elég csak munkára nevelni a népet, *magyar piacot is kell teremtenünk a hazai háziipari munkáknak*. Ez legyen elsőrendű teendőnk a jövőben. Üdvözlö a derek és fáradhatatlan tanítókat, kik a nép igazi nevelőiként mutatkoztak be és köszönetet mond a rendezőségnek, mely ezt a szép és tanulságos kiállítást létrehozta.

Ember Károly lovag a bíráló-bizottság nevében előterjeszti a kitüntetendők névsorát, melyhez a közgyűlés a maga részéről is hozzájárul.

Lovag *Ember* Károly ezután az alapszabályokba beveendőnek tartja, hogy külön szakosztályban nők is csoportosíthatóak az iskolaegyesületben, kik kizárólag a leányiskolák támogatásával foglal-

koznak. *Miller* József a pótdőrendszer megváltoztatását javasolja; az elnökség foglalkozni fog a kérdéssel. *Guzsvenitz* Vilmos főtanfelügyelő az iskolaegyesület minél nagyobb terjeszkedését óhajtja, azért ajánlja, hogy az iskolaegyesület csak oda adjon segítyt, ahol az érdeklődés jelei láthatók. Ahol iskolát segítyez az egyesület, ott teljes joggal megkívánhatja, hogy a helycsoportot megalakítsák.

Urbányi József számolt be ezután az egyesület félévi működéséről, mely az öröm és az üröm határköve. Örömmel láthatjuk, hogy már iskoláink védelmére is alakult egy szervezet, de sajnálattal tölt el, hogy a katolikusok milliónyi tábora még nem értette meg az iskolatulajdon fontosságát. Könnyű azon szántóvetőnek dolga, ki dús földbe vethet magvat, de sokkal nehezebb a dolga a sziklás vidéken dolgozó felföldi, vagy erdélyi embernek. Az iskolaegyesület vezetőségének is óriási akadályai: a nemtörődomséggel kellett megküzdenie s a sziklák között elvetett magvak csak ritkán hoztak gyümölcsöt. A munka azonban nem volt hiábavaló; a haladás útján vagyunk, az érdeklődést felkeltettük a katolikus iskolák mostoha sorsa iránt. Az osztrák testvéregyesületet megközelíttem, mely rendes tagdíjak után 200.000 koronát vesz be, jámor óhajtatja a mi viszonyaink között. Sőt meglepő eredménynek kell mondanunk, hogy egy fél év alatt 1400 rendes és 15 alapító tagot sikerült gyűjtenünk. Nem feledjük azonban Eötvös mondását: «a népnevelés oly óriási munka, hogy csak egy óriás: a nemzet egyetemé végezheti el kellőleg». Ezt a nemzeti működést nekünk katolikusoknak kell irányítani, természetesen és célszerűen szervezni, hogy a magyar kultúra keresztyény jellegét megőriztassuk. Legutóbb a Szekesfehérvári, soroksári és a szolnoki egyesület Lévay Mihály 25 éves áldozarsága alkalmából lépett be az egyesületbe alapítótagnak. A szolnokiak üdületéből, kérem az igen tisztelt hölgyeket és urakat, ha a Gondviselés megörvendeztetni egy kedves férjfel, vagy szép feleséggel; ha az ég áldásaként a boldog frigy után fiú, vagy leány köszönt a családba; ha ezüst lakodalmat, vagy aranymisét tartanak, nagy örömmel gondoljanak a Katolikus iskolaegyesületre is s a kedves családi ünnepről, ha így tudomást szerzünk megszaporítják az örvendezők csapatját. Az Iskolaegyesület eddig mintegy 3000 koronával segítyezett iskolákat, 600 koronát költött felszerelésekre, 600 koronát tanítók jutalmazására; 400 koronát a módszeres kiállítás legkiválóbb résztvevőinek és Pál Albert kiváló erdélyi tanítót a római Szent-Szilveszter ünnepélyen való képviselővel bízta meg. A biztosításokkal új forrást nyitottunk a katolikus iskolák részére. A protestánsok ebből mintegy évi 100.000 koronához jutnak. Nálunk azonban nincs még meg az összetartozandóságnak ily szívós tudata. A jeg azonban meg van törve s mi előre evezünk majd a részen. Hálás elismeréssel adozunk a Szent-István-Társulatnak, amely miatt hajléktalanoknak menhelyet adott, köszönettel adozunk a katolikus sajtónak, különösen: a *Népnevelő*, *Alkotmány* és *Uj Lap* szerkesztőinek jóakarati támogatásáért, de hálás elismerésünk zászlaját hajtjuk meg mindenkinek, ki a magyar katolikus kultúra oltárára csak egy fillért is áldozott jó szívvel, fizessen az ég ezerannyi jóval. A Katolikus Iskolaegyesület erősödésében bízom, csak arra kérek mindenkit, igaz szeretettel fogadjuk meg Erdély apostoli lelki főpásztorának, gróf Mailáth Gusztáv-

székes-főváros kollekcója, melyet a diszes előcsarnokban *Gammel* Alajos, a székesfőváros által házilag kezelt tanszerkészítőműhely buzgó igazgatója és stomfai *Tóth* Kálmán polg. isk. tanár, a fehérsastéri fémipari tanműhely ügyszerető vezetője a tanmenet szigorú betartásával, nagy izléssel, gonddal és szakértelemmel rendeztek. Ezek a gyűjtemények nemcsak módszeres értékükkel fogva voltak becsesek, de igen sok tekintetben úttörő példával szolgáltak a vidéki iskolatartóknak, hogy miként lehetne olcsópénzen sok jóakarattal és a kézügyes tanító támogatásával gazdag szertárral ellátni az iskolát. Méltó dícséret és hála illeti a székesfővárosi tanácsot, aki áldozatot nem kímélve, módot adott a vidéki tanfériaknak betekinteni a két tanműhely gazdag gyűjteményébe és azok praktikus előállítási módjába. Az országos kézimunkára nevelő egyesület felfaragászati és agyagmintázási kiállítását *Köszegfalvi* Endre és *Lohr* Lajos állították össze igen tetszőtősen. Végül itt találjuk még a kiállítás egyik nagyon értékes részét, a fehérsastéri fiúiskola fizikai műhelyének szép munkakiállítását.

Az egész kiállítás a legnagyobb megnyugvást keltheti a rendezőségben s örömet a tanulni vágyó tanítóságban. Tapasztalatokban gazdagodva, lelkes ügybuzgalommal nemcsak magasabb színvonalra emelhetik a katolikus iskolát, hanem közelebb hozhatják azt az élethez is, mit igaz szívvel kívánunk.

A katolikus iskolaegyesület ülésén dr. *Giesswein* Sándor üdvözölte a derék és fáradhatatlan katolikus tanítói gárdát, kik a nép igazi hivatalos nevelőiként mutatkoztak be a kiállításon. Köszönetet mond *Ember* Károly lovag elnöke alatt működő rendezőségnek, nevezetesen dr. *Zelliger* Vilmos, *Dreiszigler* Ferenc, *Gerely* József, *Bertalan* Vince, *Dobos* János, *Gyórfy* János, *Fodor* Gyula, *Urbányi* József és *Wohlmut* Ernőnek, kiknek buzgó munkája e szép kiállítást létrehozta.

A jutalmak és kitüntetések odaítélésére a rendezőséget, a következő bizottsági tagok egészíteték ki: dr. *Giesswein* Sándor, *Révó* Lajos és *Gubicza* Lajos.

A kiállítást bíráló bizottság ülése alapján *Ember* Károly a következőket ajánlotta kitüntetésre. Diszoklevél: a *Szent-István-Társulat*, a *székesfővárosi tanszerkészítő műhely*, az *országos kézimunkára nevelő egyesület*, *Gammel* Alajos, a *fehérsastéri polgári fiúiskola fémipari tanműhelye*, *Boda* Béla, dr. *Eben* Mihály és *Stomfai Tóth* Kálmán; 100 korona aranyat nyertek: *Felé* Ferenc környei tanító, *Petruska* János szirái tanító, *Mária-árvánáz* *Pozsony*, *Moldován* Jenő jászapathi tanító; elismerő oklevelet nyertek: a szolnoki «*Konstantin iskola*» *Szűlsérkányi katolikus iskola*, *Hermann* István, *Ifkovic* Sándor, budapesti *Simor-intézet*, *pozsonyi terézvárosi kath. iskola*, *újszentgyörgyi kath. iskola*, *soroksári kath. iskola*, *Ruzsinszky* László és *Kuzmits* Endre.

Miután a «Népnevelő» őszinte szívből üdvözli derek kartsársainkat és kitűnő iskoláinkat, szeretettel kér mindenkit, miután az ország színe előtt lett az igazi érdem jutalmazva, törekedjünk iskoláink speciális hitvallásos jellegét minél jobban kidomborítani a gyakorlatias neveléssel kapcsoljuk a család és társadalmat az iskolához, hogy iskoláinknak ne csak kiválóságát ismerje el a nép, hanem nélkülözhetetlené legyen a katolikus népiskola. U.

Az iskola Amerikában.

Egy évvel ezelőtt az Egyesült-Államokat barangoltam. A lelkem még most is rajzik a csodáitól, az új, a szokatlan, a mesébe illő életétől. Igen, uraim! az élet ott élet, a munka ott munka.

De hát most nem arról akarok beszélni, hanem az amerikai iskolákról és annak óriási hatalmairól.

Mint tanító embert hogyan érdekelt volna az amerikai iskola?!

Mikor az Egyesült-Államok gyönyörű rónáin, épülni kezdő városain keresztül robogtam, egy-egy szépen kiépített, nagy vörös ház igen sokszor magára hívta a figyelmemet. Körülötte egy-két faházikó vagy egy füstös gyárképmény emelkedett csak még a hepehupás talajon, de komoly méltóságával, imponáló külsejével hívogatta érdeklődésemet a nagy épület. Kétszer-háromszor kellett látnom, aztán már ráismertem a Public Schoolra.

Az amerikai állameszmének ez az építő két keze. Kevés állam van a nagy világon, ahol ennek az intézménynek korszakot alkotó hivatását nagyobbra becsülnék, mint az Egyesült-Államokban. Nálunk akkor épül meg az iskola, mikor már nélkülözhetetlenül szükséges. Ott a telepítés első dolga, hogy az iskola ügyét rendbehozzák. Kiszámítják, hogy itt vagy ott évek múlva város fog fejlődni, a talajviszonyok, a tenger vagy gyár közelsége sok embert fog odacsoportosítani. Első a villamos, amely őt centért 20–30 kilométerre röpti az embert, aztán jön az iskola, a jövő generáció lelkének az Egyesült-Államok javára szolgáló csirázatója.

Washingtonban láttam, hogy az elhasznált dollárokat péppé gyurják, aztán különféle szobrocskákat, vagy emberek képmásait készítik belőle. Az amerikai iskola hasonlóan ezt a feladatot vállalja magára. A világ minden tájkáról beléje özönlik az olasz, lengyel, német, angol, magyar, spanyol, kínai, japán, hindu s a jó Isten tudja még hányféle náción, télesztendeig bennél a Public Schoolban s ott veszi észre, hogy az új iskola fölemészítette benne a régi embert és átgyurta az új világ kis polgárává, aki oly lelkesülten éneklé a nemzeti himnuszt, mint azok, akik évtizedek óta lelkesülnek az amerikai szabadság, egyenlőség és testvériség nagy eszméiért.

Igen, uraim! Bármennyire paradoxonnak látszik, de így van, a Public Schoolba járó gyerek felesztendő múlva angolul beszél, angolul gondolkodik és angolul játszik a porban vagy a lapdajátéknál. Az édes szülők óhazai nyelvéből érti még a zengzetes szókat: eredj ide, eredj oda, poíon ütök, gyere csak haza, majd lesz neked... mondom: megérti még a szülői szeretet ezen édes kifakadásait, de a lelke eltelejtette a délibábos, az aranykalással ékes rónaságot, a fülemile dalát, a pacsirta zengését: yankee lett belőle. A magyar nyelv — méltóztassék nekem ehinni — teher lett neki. Láttam, kitapasztaltam az 5–6 esztendőös gyerekeken, akik itt ezülettek s ott félév alatt örökre idegenek lettek nekünk.

Hogy kiabálnak, hogy lármáznak minálunk a nemzetiségiek, hogy a gyermekeiknek még a magyar nyelvhez is kell konytaniok; jöjjenek el Amerikába s meg fogják látni, hogy a régi nemzetiségiek csak emlék marad, mint a hervadt levendula nagyanyáink imádságoskönyvében. Az amerikai ad szabadságot az érvényesülésre, a tülekedésre, nem fáj neki, ha milliomos lesz belőled a magad esze vagy furtangja alapján, de az iskolában ő az úr, ő parancsol. Az

első hat dou you dou-tól kezdve az utolsó God by-ig angolul megy ott minden. A magániskolákban megengedik, hogy naponta egy, ismétlem: egy órán át más nyelven is tanulhatnak, de egyébként minden tantárgyat angolul kell tanítani. S mivel a gyermek az összes fogalmakat angolul nevezi meg, a szókincs nyelvéből egyedül a köznépiság ideológiája marad meg, azt használja otthon, a házon kívül azonban teljesen az új világ nyelve uralkodik a keleten s a régi bizony csak külön marad neki.

De beszéljünk magáról az iskoláról. Először a formájáról, aztán a tanítás rendszeréről.

Ne méltóztassék azt varni tőlem, hogy teljesen szakértő s meg az apró tévedésektől is mindenütt pontos leírást tudok nyújtani. Nem! Vakáció idején lévén ott, a tanmenetet közvetlenül nem szemlélhettem s megjegyzéseimbe itt-ott esetleg hiba is csuszhatott be.

A hatalmas nagy épület mindenütt téglából épült emlékezős ház. A többi lakóházak, amint tudvalevő, jóformán valamennyien fából épültek, az iskolának azonban szilárdság a jellemző oldala. Jóformán valamennyi magaslaton, önállóan épült, szabad terület körülveve, hogy a világosság és levegő mindenütt hozzáférhessen. Az ablakok magasak, szelesek, úgy hogy az egész épületen sokkal kevesebb hely jut a falnak, mint az ablaknak.

Az iskolákat maga az állam építteti. Területenként a lakosság javából megalkakul az iskolaszék, amely megállapítja, hogy ezen a környéken itt vagy ott van, vagy lesz szükség iskolára s mikor ezt a döntést meghozza, következik az állam kötelessége: az építés. Hogy a termék nagy része még nincs benépesítve, hogy 10, 20 osztályból 12 még üres, az nem baj, az állam a jövő számára s nem a fuvar jelennek épít. Az államnak az iskola dögába beleszállása nincs. Megvannak az általános törvényei, de hogy az iskolaszék kit választ be tanítónak s hogy miként intézi el apróbb ügyeit, attól az állam tere nem táj többé.

A tanítók szepek, tiszták, tágasak. Lenn egy hatalmas terem van, ahol a gyermekek letisztogatják a saros ruhákat, ha odakünn rossz idő van; ottaközben is ott játszanak. Itt vannak a férhelyek is, amelyek mindenütt vízvezetékekkel lévén összekötve, a közelség kellemetlen voltát nem éreztetik. A férhelyeknek ajtajuk nincs, hogy a gyermek mindig ellenőrizhető legyen. A tantermek mindenütt keitősek. Minden osztály mellett egy hosszú keskeny, megfelelő helyiség áll rendelkezésre, ahova a gyermek a felső ruháját helyezi el. A termék magassága körülbelül négy méter, a falak olajfestékkel vannak befestve. A padok külön állanak. Egy padban csak egy gyereknek van helye. Egy osztályba legfeljebb 52 gyereket helyeznek el. Kevesebb lehet, de több semmiesetre sem. Akkor felállítják a párhuzamos osztályt s a tanító 30 gyerekekkel vesződik.

Minden osztálynak két tanítója van. Az egyik tanít, a másik a rendre ügyel fel, hogy a gyerekek megtegyék azt, amit az előadó tőlük követelt s így nem fordulhat elő, hogy míg a tanító a táblánál foglalatoskodik, ez alatt a csikóvérű ifjuság egymás fülebe-hajába kapaszkodik.

Az egész iskolában az igazgató a parancsoló, aki nem tanít, hanem csak igazgat. Benn ül az irodájában, telefon köti össze minden osztállyal s ha valahol baj van, rögtön ott terem. Ő egyszersmind a fegyelmi hatóság, aki nagy esetekben az ifjuság kiporolását is önkezüleg végzi. Bármennyire huma-

nus is az amerikai a gyermekkel szemben, a testi fenytéket nem törölte el teljesen. Hogy mennyi pszichológia van ebben az eljárásban is, csak akkor látjuk igazában, mikor tovább gondolkozunk rajta. Mikor követünk el mi hibát a testi fenytéknél, mikor lépjük át azt a határt, amelyért a modern pedagógia pálcát tör a fejünk fölött s bíróság elé állíthat bennünket? Akkor, mikor egyéni diszpozícióink, még többször azonban a gyermek határaitán rakoncátlansága annyiszor fölbosszant bennünket, hogy magunkon uralkodni nem tudván, az igazságosztás a bosszúval pátosul s a kezünk akkorat lódul, hogy orrvérzés es egyéb következmények is származnak.

Az amerikai nagyon hőlesen belátja, hogy az emberi természet ezen logikus helyzetével számolnia kell, azért nem követi el azt az abszurdumot, hogy a testi fenytéket kikereksze a pedagógiából, hanem megulja a közvetlenül érdekeltnek; az ítélőbíró az igazgató lesz, aki higgadt elmével es szívvel s nem a lobogó vér felindulása alapján mond ítéletet s ha a delikvenst méltónak találja, megbünteti — de nem botval, hanem talapattal. Lám milyen okos az amerikai! Tessék itt látleletet venni s szörnyűködni a szülői szívnek a pálcájette kalbáskák piros es kékülő színjátékában.

Ha ez a büntetés nem használ, következik a javítóintézet, amelynél nagyobb szégyen el sem képzelhető az ifjabb vankeek, sőt még a szülők történetében sem. Erről beszél az egész város, vagy legalább az iskola környéke.

Az iskola mindenkiére nézve kötelező az ötödik életévtől egészen a befejezett 15-dikig. Aki iskolába menni nem akar, azt karhatalommal szállítják oda. Az igazgató minden reggel szamba veszi tanítványait s ha valaki tudott ok nélkül hiányzik, jelentik a polícenek, a rendörnek. Az fölkeresi a gyermek otthonát es jelenti az okot. Ha a gyermek betegség miatt maradt el s a szülőknek nincs tehetségük, hogy orvost hívassanak hozzá, az orvos költségeit megfizeti az állam. Ha ruhátlanság miatt nem megy a gyermek iskolába, kap az államtól ruhát, de iskolába menni muszáj! Így követeli ezt az Egyesült Államok érdeke.

Az oktatás teljesen ingyenes. Nem fizetnek se beírási díjat, se könyvtárdíjat, se nyugdíjat semmit. Sőt az állam könyveket, írószereket, szóval amire a gyermeknek szüksége van, mindent az iskolában ad a gyermeknek. A gyermeknek a könyvet hazavinni nem is szabad. Elég, ha az iskolában tanult. Az előadás reggel 9-kor kezdődik s délutáni 3 óráig tart. Közben 12 es 1 óra között 1 órai szünet van, amikor a gyermekek lunch-ra, vagyis egy rövid tizorai-féle fölfrissítőre hazamennek. Az iskola közel lévén, könnyen hazajutnak.

Az előadás szeptember első hetijén kezdődik es június utolsó szombatján végződik.

A tanítási módszer a képzelhető legkellemesebb. A fonómimika itt is divik s amint én hallottam, a tanítást oly kedvessé teszik, hogy a gyermekek szinte rajonganak az iskoláért. Az első esztendő a Kindergarten, vagyis a mi ovodáinkhoz hasonlít némileg. Ovoda nincs. Az első osztályban megtanulják az olvasást es írást, még pedig — amint mondtam — játszva, aztán következnek a tudományok egyéb rejtelmiei es szövevényes bonyodalmai. Az olvasást, ami pedig ránk nézve eléggé nyakatekert, csodálatos gyorsasággal, a barátaim szavai szerint alig pár hét alatt elsajátítják. Tizenöt

éves koráig a gyermeknek semmiféle munkába menni nem szabad. Gyarakba, üzletekbe, szóval az élet nehéz igájába csak azután fogadják be az amerikai fiukat és leányokat, ezután, mivel a törvény nem kötelez a katonáskodásra, a legtöbb államban meghazsodhatnak és férjhez mehetnek.

Az elemi iskola után következhetik a középiskola, aztán az egyetem. Minden iskola közös, fiúknak leányoknak egyaránt.

Az amerikai iskolában nincs hitoktatás. A 200—300-féle felekezet elérését radikálisan úgy oldotta meg az amerikai, hogy a vallást magánügynek tekinti. Tanítsa a szülő, illetőleg az egyház. Az eredmény nyilvánvaló: 10 millió emberből legalább 40 millió megkereszteltlenül él s a buzgó pap-ságnak sehol a világon olyan bő aratása nincs, mint Amerikában. Az állam a vallásokkal szemben egyet tett meg mindenütt: azt, hogy mindegyiket védelmezni. Így tett az iskola is. Senkinek a vallási tanítást nem közvetíti, de ahol szivességet tehet neki vagy kezére járhat, szívesen teszi. Talán bizony sokszor többet tesz, mint mikor bennünket összevissza támogat.

Az iskolából még egyet akarok megemlíteni: a vészharangot. Pár évvel ezelőtt Clevelandban vagy Chicagóban tűz ütött ki az egyik iskolában, amely több száz gyermekéletet követelt áldozatul. Az egész világ fölajdult ezen a borzalmas eseten. De az amerikai nem elégedett meg a borzalmas eseten, mint ahogyan mi szoktuk tenni, hanem egy praktikus, okos dolgot vezetett be: a vészharangot. Bizonytalan időben — sohse tudják mikor megkondul a bejarónál elhelyezett vészharang és bevisit a tantermekbe. A gyermekek abban a pillanatban odahagynak mindent, amivel foglalkoznak, gyorsan sorakoznak és szép szabályos rendben kivonulnak az iskolából. Sok helyen — ahol az épület beosztása szükségessé tette, a külső talon is alkalmaznak lépcsőket, így hogy a levonulás 2—3 perc alatt a legnépesebb iskolából is megtörténik. A gyermek nem is gondolhat arra, hogy a veszedelem fészket keressen, mert be van rá tanítva, hogy csak egy gondja legyen: a szabadba jutás.

Végül a tanítói fizetésekre vonatkozólag annyit jegyzek meg, hogy az átlagos fizetés 800—1000 és 1200 dollár közt váltakozik. A mi pénzünk szerint ez koronákra számítva ugyan ötszörösen számítana, de az amerikai viszonyokat és drágaságot tekintve, bizony nem több ugyanannyi forintnál.

Mindent látra vetve s az amerikai viszonyokat a mi szegénységünkkel összevetve, bizony őszintén s nem keserűség nélkül mondom, hogy a mi édes magyar hazánknak az amerikai iskola okozza a legnagyobb kárt. Magyar iskoláról Clevelandban tudok. Tót iskola, lengyel iskola már több van. A többi nem bírja meg az óriási anyagi áldozatot az ország pénzéből ingyen oktató állami iskolákkal. Az Egyesült-Államok nem katonaságra, meg Dreadnoughtokra költi a milliárdjait, hanem iskolára és közjóléti intézményekre. Az iskolai budgetje évenként többre rug egy milliárdnál, többre mint a mi egész évi állami háztartásunk. Itt az ő hadserege, itt az ő kulturája és nem a füstös meg füstnélküli puska-porban, Zeppelin I., II., III.-akban. Nem vért ontani, hanem tudást szaporítani kíván. És mi még csodálkozunk azon az óriási haladáson, amelyet az a hatalmas ország velünk szemben kivív.

Én könnyes szemmel csodálkoztam rajta és bánatos lélekkel szemléltem, hogy mint falja föl az az

éhes moloch a mi hazánk száz és százezernyi fiát, mint igegeníti el tőlünk annyira, hogy többé soha, de soha a magunkénak nem vallhatjuk. Mert — jegyezzük meg uraim! — az öreg magyarokat, akik itt születtek, akik a haza édes szeretetét az Alföld rónáján, bércecs, hegyeink árnyékában magyar levegővel szívták magukba, a Tisza vizével itták magukba — azoknak vágyik a szívük vissza, azokat még vissza lehet talán édesgetni az akacalás falunkba — de aki az amerikai iskolát végigjárta, aki a csillagos lobogó alatt lelkes rajongással megtanulta énekelni a nemzeti himnuszt, az többé nem lesz a miénk — talán soha. Sőt azt mondom: hogy azok a gyermekek a legerősebb képesai az Amerikába szakadt és Amerikától elválni nem tudó szülőiknek, ami szegény, elszakadt, megsiratott, örökre elvesztett honfitársainknak is.

Az amerikai iskolának ez a hatalma.

Bilkei Ferenc

HIREK.

Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács új tagjai. Az utóbbi időben részint lemondás, részint elhalálozás következtében néhány tagsági hely megüresedett a Tanügyi Tanács kebelében. Két tagsági helyet most töltött be gróf Zichy Gyula püspök, védőelnök és pedig oly kiváló tanterfiakkal, akiknek tudásuk és egyéniségük egyaránt nagy nyereséget jelent a katolikus tanügyre. Az új tanácsstagok: *Mihályfi Ákos dr.* budapesti egyetemi tanár és *Pozta Ferenc* kalocsai tanítóképző tanár. Mihályfi Ákos dr.-t széleskörű és mélyreható tudományos és irodalmi munkássága révén mindenütt ismerik, ahol katolikus közölgőkkel foglalkoznak. Mihályfi ur lapunknak is munkatársa, néhány hét előtt jelent meg a *Népnevelő*-ben „*Tanügyi reformok*” című cikke, mely alapos kritikájával széles körökben kellett méltó feltűnést. Pozta Ferenc tudását, szakképzétségét és lelkiismeretes munkásságát sokan ismerik és ime, most méltányolta a Tanács védőelnöke is, midőn a magyar katolikus tanügy nagy és komoly munkáinak elvégzéséhez munkatársul hívta meg. A kath. tanítótság bizonyára a legnagyobb örömmel fog értesülni a Tanügyi Tanácsnak két új jeles munkaerővel való gyarapodásáról.

Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács 1. hó 4-én a 100-as bizottság közgyűlésének előkészítése alkalmából tartott ülésén a közgyűlési tárgysorozat végleges megállapításán kívül a következő ügyekkel foglalkozott: dr. Szentgyörgyi *Jordán* Karoly apát, egyh. elnök a jegyzőkönyv hitelesítése után örömmel jelentette, hogy a rendtartási szabályzatot a bizottság a püspöki kar intenciói szerint revideálta és már sajtó alá van rendezve. Foglalkozott a kath. tanítósnágnak az Orsz. Szövetségbe való belépésének kérdésével és azon egyhangú határozatra jutott, hogy: amennyiben a Szövetség megalakítása és alapszabályainak megállapítása, lehet mondani önkényűleg, a hiv. kath. tanítóvilág közbejötté nélkül történt, ennélfogva a kath. testületek belépését nem propagálja és nem ajánlja. Foglalkozott még a dohányzás és koreszmázás tilalmának a gyermekekre vonatkozó kérdésének országos rendezésével és szigorú végrehajtásával; a félárú vasúti jegykedvezménynek a családtagokra való kiterjesztésével és elhatározta, hogy a félárú vasúti jegykedvezmény megadása iránt megkeresi a Déli-vasút igazgatósá-

ga: Helyesléssel vette tudomásul az elnökségnek igazságosan és jogi alapon megindokolt választát a könyvkiadók tamadásával szemben.

A váltó vagy orosz számgép jobb-e? E felett vitáztam a július 4-iki kath. tanítógyűlésen az O. J. Muziumi tanács kiküldött két tagjával *Miklós Gergely* és *K. M.* tanár urakkal. Ugy láttam, hogy *Miklós* ur ignorálja a «tiz» kételetműségét, tehát nem tart különbséget a tíz egyes és egy tizes közt. Minthogy jegyzőkönyvünk nincs e gyűlésről, kérem a tanító urakat, közölnek velem levelezőlapon, melyik tényszerűt tartják célszerűbbnek. *Dr. Eben M. Nagy* ködös.

Lewandowszki István ünneplése (Az arany érdemkereszt átadásáról). A tanítói állásnak megbecsülését látja mindenki annak a kitüntetésben, amelyben Lewandowszki István, az ungvári iparos- és kereskedő tanonciskola igazgató-tanítója érte az arany-érdemkereszt adományozását. Az arany-érdemkereszt átadása lelkes ünnepség keretében jún. 29-én ment végbe, melynek jelentőségét emelte az a körülmény, hogy az érdemkeresztet gróf Sztaray György főispán személyesen adta át az ünnepeltnek. Az érdemes és lelkes tanító ünnepeltetésén megelégedtek a főispánon kívül: Benkő József apát-főesperes, Hidas Sándor ker. tanfelügyelő, az össze helybeli tanítótestületi testület, továbbá a városi- és különböző egyesületek képviselői. Az ünnepséget Blánár Odón a leányiskola fel. bizottságának elnöke nyitotta meg lelkes beszédével és egyben köszönetét és elismerését fejezte ki úgy a főispánnak, mint a tanügyi hatóságok fejemek, hogy az igazi népnevelő és a tevékeny munkás érdemeit elismerve, a kitüntetést kioszközték. Ezután gr. Sztaray Sándor sor. tanfelügyelő emelkedtek szóra, mindannyian magasztalva az ünnepelt eredményes lelkes működését, színdárd jellemét és a tanulókat iránti őszinte szeretetét. Végül a vármegyeri tanítóegyesület és a helybeli tanítótestület nevében Takács László üdvözölte az ünnepeltet, melyre Lewandowszki meghalván válaszolt. Hálás köszönetet fejezte ki a főispánnak, valamint Benkő apát-főesperesnek és a kir. tanfelügyelőnek, ígéretet téve, hogy igyekeznék bizalmukat továbbra is kiérdemelni. Az ünnepelt ünnepség a tanulókat énekeléssel fejeződött be. Az ünnepelt, ki a kath. tan. orsz. bizottságának is régi tagja, szeretettel üdvözölnék.

Halálozások. A magyar közoktatásügynek nevezetes halottja volt e héten. *Halász Ferenc* vallás- és közokt. min. tanácsos, a kultuszminisztérium népoktatási ügyosztályának főnöke vasárnap reggel 62 éves korában meghalt. A megboldogult egész életét a magyar tanügynek szentelte és a népoktatási törvény revíziójára vonatkozó munkálataiban vezető szerepet játszott. Az utóbbi években gyakran betegeskedett és hosszabb idő óta nem látta el hivatalos teendőit sem. — *Janisich János* répeckőhalom kántortanító, f. hó 3-án, életének 46-ik. tanítói működésének 27. évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek átátos leivétele után az Urban csendesen, az új Szent-János-kórházban Budapesten meghalt. A drága halott földi maradványait Répeckőhalom lakosságának nemes áldozatkészségéből Répeckőhalomba vitték és f. hó 7-én az ottani róm. kath. temetőben örök nyugalomra tették. — *Ozvegryen* kívül öt gyermeke siratja. János fia orvosnövénydek, Erna leánya soproni szentmártoni tanító, míg a többi három még keresetképtelen. Az o. v. t. n.

TÁJÉKOZTATÓ.

A díjlevélben biztosított jövedelem le nem szállítható. (B. G.) Azt írja, hogy az 1893. XXVI. t.-c. alapján az 1894. december havában felvett javadalmi jegyzőkönyv és díjlevél állásával fületmenyt állapított meg, de 1908. év május havában a fenntartó hitközség új javadalmi

jegyzőkönyvet vett fel, amelyből minden kárpótlás nélkül a természetben adott fajárandóságot törülte. Igaza van, az 1868. évi XXXIII. t.-c. 144. §-a kimondja, hogy ahol a tanítók a törvényes minimumnál magasabb fizetést élveznek, annak élvezetében továbbra is meghagyandók és az 1907. évi XXVII. t.-c. 14. §-a szinten hangsúlyozza, hogy a kántortanítói egész javadalomnak eddig megállapított és az iskolafenntartó által saját anyagi forrásából okmányszerű díjlevél alapján szolgáltatott mennyisége továbbra is csonkítatlanul kiszolgáltató. —

A tanítói állások megszüntetése vagy az újak szervezése bejelentendő. (H. I.) Az 1907. évi XXVII. t.-c. 30. §-a szerint az iskolaszék elnökei kötelesek a tanítói állásokon történt bármiféle személyi változást, vagy a tanítói állások megszüntetését, újak rendszeresítését 15 nap alatt a kir. tanfelügyelőnek bejelenteni. Az ezt elmulasztóval szemben a kir. tanfelügyelő 20 koronáig terjedhető rendbirságot alkalmazhat az orsz. tanítói nyugdíjalap javára. —

A terménybeli járandóságok beszédése. (H. M.) Az 1907. évi XXVII. t.-c. 7. §-a kimondja, hogy a hitfelekezeti tanító fizetésének természetben való kiszolgáltatása csak oly feltétel alatt engedtetik meg, ha azt a fenntartó a tanító közbejötté nélkül szedeti be és előre megállapított mennyiségben szolgáltatja a tanítónak. Az évi legutolsó részlet legkésőbb november hava végén átadandó. A terménybeli járandóságot az iskolafenntartó saját költségén köteles a tanító részére annak lakására szállíttatni. A tanító jegyzéket vezet járandóságainak befizetéséről és ennek alapján «jelentést» tartozik beküldeni a kir. tanfelügyelőhöz minden év végén. Ha a tanító állását elhagyja, köteles az általa vezetett jegyzéket a kir. tanfelügyelőnek bemutatni. A jegyzék feltüntetni, hogy mily címen van hátralevős követelése. A behajtásra az intézkedést a tanfelügyelő köteles megtenni. —

Félárú jegy. (K. J.) Azt írja, hogy a városi igazgatóság nem teljesítette kerelmét, mert nem tölt be rendszeres hitoktatói állást. Mi úgy tudjuk a kath. hitoktatók orsz. egyesülete e tárgyban kérvényezett az illetékes miniszterterümmal azon törvényes magyarázat alapján, hogy a plébános is helyettese a hitoktató a törvény értelmében, tehát rendszeres minőségben köteles ellátni a hitközség területén levő iskolákban a hitoktatást. — **Osztoszkodás.** Az egyházi főhatóság által kiadott utasítás szerint járjon el. — **Tanítók katonai kedvezménye.** *Tanító.* A nyolcheleti kiképzésre, úgy az egy, éves önkéntességre szóló kedvezményt megkapja azon tanítófelölt is, aki legalább a 3-ik évfolyamnak legalább elégséges eredménnyel való elvégzését igazolja és az iskolai hatóság oly igazolványát csatolja, hogy a tanító-képző következő évfolyamát látogatja. Kiképzés végéig az iskolai szünet alatt hívják be. Az egyéves önkéntes tanulmányainak bevégezése utánra kérelmezheti behívását. A kérvény a kedvezmény elnyeréséért a főszolgabíróál, városokban a polgármesternél adandó be január vagy február havában, de lehet a sorozás alkalmával is benyújtani. Mellékletek: bizonyítvány, igazgatói igazolvány. A kiképzés elhalasztására a kérvény az illetékes gyalogezred parancsnokságánál nyújtandó be.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

Sch. A. Budapesten Mosony-utcai állami intézetben. — K. L. Gyón. Kérvényt intéz a miniszterhez és beküldi három példányban a kinyomtatott könyvet. A bírálati díjat az adóhivatalnak befizeti. — H. M. 1. Köteles bekerítettetni a fenntartó. 2. A kertész szintén köteles bekerítettetni. 3. Igen, vezesse, ez oly szívességgel, ami alkalmaztatásánál fogva szívességből megtehető. 4. A tájékoztatóban olvasható. — V. E. Köszönjük a szívélyes értesítést. — K. A., K. J., Gy. M. és V. R. Levélben feleltünk.

Tartalom. *Wohlmuth Ernő:* A munka ünnepe. — *A mi gyűléseink.* A Katholikus Tanítók Százas Bizottságának közgyűlése. Az Országos Katholikus Magyar Iskolaezgyűlés ülése. Kiállításunkról. — *Bilkei Ferenc:* Az iskola Amerikában. — *Hírek* — *Tájékoztató.* — *A szerkesztőség üzenetei.*

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **köte-
lezőnek** nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE:
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek-
nek díja **előre** lefizettetett.

Esztergomi érseki megye.

Bankai főkegyházi magyar-tót tannyelvű róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalmazása: két szoba, konyha, kamra és többféle cimen az engedélyezett államségéllyel 1000 kor. Stóla járandóság szókészség szerint meg van alapítva. Kántori próba és választás **július 25-én** délelőtti 10 órakor. Kérvények a bankai (u. p. Póstyén) iskolaszékhöz küldendők.

506 3—4

A tópataki róm. kath. kántortanítói, kincstári állásra pályázat hirdettek és pedig **július 31-ig**. Javadalom: 1. Községi penztárból 300 kor., melyben az ismétlősök tanításáért jár 24 kor., is beszámíttatott. 2. Tandíj 160 kor. 3. M. kor. kincstárból 100 kor. 4. Templompénztárból passioenkítés után és alapítványokból 14 kor. 20 fill. 5. Colecta 4 kor., cantatio 10 kor. 50 fillér. 7. Párber 55 kor. 20 fillér. 8. 1500 □öl szántóföld 6 kor., 640 □öl rét 2 kor., 6 hold és 800 □öl legelő 8 kor., 491 □öl kert, erdőilletőségéből 27 köbméter tűzifa 108 kor. 9. Stóla 20 kor., kistemetés 1 kor. 60 fillér, nagytemetés 2 kor. 40 fillér, libera 1 kor., énekemise után 60 fillér. Lakás természetben. Megjegyzendő: a kántortanító fizetését megészíti a kir. kincstár az 1907. évi XXVII. t.-c. alapján az állami tanítók fizetése szerint. Tót nyelv ismerete szükséges. A pályázati kérvények kellően felszerelve **Oszvaid Fer. Richárd** alesperes-plebános, mint tankerületi tanfelügyelőhöz Teplafőre (Bars m.), u. p. Belsőbánya (Hont m.) küldendők.

538 1—1

A felsőszeli plebániához tartozó **Alsószeli fiókközségben** (Pozsony m.) levő róm. kath. népiskolánál nyugdíjazás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: kétszobás lakás, konyha mellékhelyiségekkel, gazdasági épület és házikert. Két katasztrális hold 1482 □öl szántó 156 kor. 80 fillér értékben, ¼ hold zöldségeskert. Kézpénzüzítés 500 kor., stóla 80 kor., 4 szekér szena házhoz szállítva 80 kor. értékben, 183 kor. 20 fillér államségély, 200 kor. hitközségi segély, összesen 1200 kor. Tannyelv magyar. Választás **július 18.** Személyes megjelenés kívántatik. Kérvények a pozsony-eperjesi plebaniához küldendők.

537 1—1

Egri érseki megye.

Rudabányai róm. kath. iskolaszék kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: alapítványi hivataltól 964 kor. 65 fillér, hitközségtől 200 kor., ismétlősök tanításáért 25 kor., továbbá 8 köböl rozs, 2½ bécsi öl tűzifa, párberben egy véka rozs és 40 fillér páronkint, stóla-jövedelem 200 kor., végül 1584 □öl parlag szőlő, háromszobás lakás, külön istálló, 64 □öl házikert. Választás **augusztus 21-én**. Ezt megelőzőleg Szuhogyon reggel 10 órakor kezdődő énekpróba lesz. Kérvények **Nagy Ferenc** róm. kath. lelkész címére Szuhogy (u. p. Szendrő, Borsod m.) küldendők. Az állomás nov. 3-án foglalandó el.

543 1—1

A nyírlugosi anyaegyházhoz tartozó **Szalmad** (Szabolcs megye) főkegyház iskolaszéke róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: kétszobás lakás, konyha, kamarával és megfelelő kerttel; 2 hold 1830 □öl szántóföld; 12 kor. 78 fillér tandíj; 16 korona stóla; 47 kor. 04 fillér párber. Az állás eddig 288 korona államségélyt élvezett. Hogy ez, mint az 1000 koronáig még hiányzó összeg államségélyből fog kéretni. Határidő **július 28.** d. e. 8 óra. Felszerelt kérvények **Truszka István** iskolaszéki egyházi elnökhöz Nyírlugos küldendők.

545 1—1

A tiszapalkonyai róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: csinos lakás kerttel és mellékhelyiségekkel 16 kat. hold szántóföld, 8 hold legelő, 7 hold rét. Párber körülbelül 150 pár után, páronként 1 véka rozs és 40 fillér. Stólából mintegy 100 korona. 2 öl puha tűzifa beszállítva, 7.5 hl. rozs vetőmag cimen a káptalanától. Iskola fűtésére 40 korona. Kézpénz különböző forrásokból 247.52 korona. Kötelessége: a III.—VI. osztály és az ismétlősök oktatása; az összes kántori teendők végzése úgy az anyaegyházban, mint a hozzátartozó Tiszszederkény és Tiszaoszlár leányegyházakban is. A megválasztott kántortanító elődjének befektetés címén 175 koronát tartozik visszatéríteni. A hitközség a szállítást csak a legközebbi vasúti állomástól eszközözi. A vasúti szállítási költség a megválasztottat terheli. A választás napja **július 25.** mely napon a kántorpróba megejtése végett pályázók személyesen jelenjenek meg. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt pályázati kérvények pedig **július 18-ig** nyújtandók be a tiszapalkonyai róm. kath. iskolaszék elnökségéhez.

550 1—1

Besenyszög (Szolnok m.) Széphangú segédkántortanítót keresek. Fizetése havi 35 korona s tejes ellátás, mosás, világitáson kívül. Kötelessége mindent önállóan végezni.

552 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Koszorú (Bars m.) róm. kath. kántortanítói állomásra **július 31-ig** pályázat hirdettek. Jövedelme: 781 kor., államségély 147 kor., két évig tartó földbérleti többlet 111 kor., stóla 33 kor., 23 m³ tűzifa hazaszállítva. Tótul kell tudni. Tanítónak is pályázhatnak. A tanítónó megválasztása esetén köteles a kántorhelyettest díjazni. Kérvények küldendők magyormáli plebánoshoz p. Körmöcbánya.

513 2—2

Mogyorómál (Bars m.) róm. kath. kántortanítói állomásra **július 24-ig** pályázat hirdettek. Tanítói jövedelem: 641 kor., államségély 127 kor., 4 évig tartó földbérleti többlet 109 kor., 20 m³ tűzifa hazaszállítva. Kántori 106 kor., 9 pozsonyi mérő rozs. Tótul kell tudni. Iskolaszék, p. Körmöcbánya.

514 2—2

Erdélyi egyházmegye.

Az atyhai róm. kath. iskolaszék a kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: új lakás gazdasági épületekkel, 140 kalongya búza, ugyanennyi zab, 50 szekér tűzifó. Ospora 90 kor., stóla 70 kor., államségély 394 kor. 38 fillér, 4 hold birtok. Kötelesség: az iskolaszék által kijelölt osztályok vezetése, a régi szokás és iskolaszék által meghatározott összes kántori teendők végzése. Személyesen megjelenők előnyben részesülnek. Pályázat határidő: **július 25.** Iskolaszék.

536 1—2

Győri püspöki megye.

Csapodon két osztálytanítói állásra **július 20-ig** pályázat hirdettek. Javadalom: egy szerényen burtozott szoba, kert és államségéllyel 1000 korona. Kötelesség: egy osztályt vezetni, az ismétlősöket oktatni, a «győri egyházmegyei tanítói szabályzatot» követni. Az egyik állás aug. 1-én, a másik a tanév elején foglalandó el. Csak róm. kath. férfiak pályázhatnak. Pósta, vasút helyben. Csapod (Sopron m.), **Peszlen Károly** plebános.

542 1—1

A szarvkői (Sopron m.) iskolaszék osztálytanítói állásra **július 30-ig** pályázatot hirdet. Fizetése 1000 korona, lakás, fűtés. Kötelessége a díjlevélben. Az elnökség.

554 1—1

Kalocsai érseki megye.

Kuta (Bacs-Bodrog m.) nagyközségben lemondás folytán üresedésben levő róm. kath. magyar- és német-nyelvű kántori állásra pályázat hirdetteték. Az állomás jövedelme: *a*) 1000 korona készpénzfizetés havi előleges részletekben, *b*) 1 hold (1000 ööl) szántóföld haszonbéréne, *c*) szabad lakás: 3 szoba, konyha, kamra, pince és istálló *d*) 6200 lelek után stóljajvédelem és pedig gyermektemetésektől 140 kor., paláttal 2 kor., felnőttes temetéstől 2-20 kor., paláttal 3 kor., koporsókészítés 2 kor., sínek 2 kor., búcsuztatásért versszakonként 50 fill., házassághirdetések megírásáért helybeliek-től 40 fill., vidékjelektől 80 fill., enekes szentmise után 40 fill., koporsós szentmise után 60 fill., örökös szentmise után közel 30 kor. A megválasztandó kántor 1000 korona nyugdíjigényre is biztosítatik a Magánbiztosító Országos Nyugdíjegyesületénél olyképen, hogy minden a tanítók is 2 százalékarúlékot a bizorsított, a többi százalékarúlékot a hitközség fizeti. A kántor kötelességei: 1. az összes egyházi ténkedéseknél a kántori teendőket ellátni, 2. minden vasárnap délután 3. és 4. napot és hetenként két órában az iskolásgyermekeseket egyházi énekekre tanítani, 3. iskolásgyermekek-ből (esetleg idejűtök bevonásával) egyházi énekkart szervezni és vezetni, 4. a tanítókat betegségük avagy akadályoztatásuk esetén helyettesíteni. Pályázhatnak kántori és tanítói elővellet bírók, kik a liturgikus, a magyar és német egyházi cselekedésben az orgonálásban és karvezetésben kellő jártassággal bírnak, miről a választást megelőzőleg július 28-án délelőtt 9 órakor egy szakértő bizorsítást előt bizonyosságot kell tenniük, miért is a jelöltre személyes megjelenés szükséges. A kellően felszerelt kérvények f. évi július 25-éig a kúriai róm. kath. hitközségi képviselőre címezve, főtiszt. *Bach János* esperes-pébános úrhoz Szilberekre küldendők. *Kerecs Miklós* pébános, hitközségi elnök. 530 2-2

Kassai egyházmegye.

Árhajnadasd róm. kath. iskolaszéke kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Kántori javadalom: földjövdelemből — parterrből, készpénzalapítványokból s stólaból, 235 kor., 93 filler. Tanítói javadalom: földjövdelemből, készpénzből, gabonaneműkből összesen 293 kor., 99 fill. s államségély 412 kor. Evi alapfizetés 1001 kor., 92 fill. Jó karban levő háromszobás lakás s mellékepiletek. Pályázati határidő július 28. Az állomás szept. 1-én elfoglalandó, mely naptól a fizetés folyóva történik. *Iskolaszék*. 555 1-1

Pécsi egyházmegye.

A **szatnai** (Baranya m.) róm. kath. iskolaszék a megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme: 3 szoba, konyha, padlás, pince, pajta, 400 ööl kenyéskert, 80 korona készpénz, negyedévi előleges részletekben, 1 1/2 ööl fa egyűrtől, 1 1/2 ööl hitközségtől, körülbelül 4 kor. stóla, összesen: 840 kor., államségély 154 kor. Kötelességei díjleveiben. Tannyelv magyar. Választás július 31-én. Kellően felszerelt kérvények a felsőbírószent plébániához küldendők. Az állás szept. 1-én foglalandó el. *Pölgör János* plébános. 539 1-1

A **töhercegi belyei** uradalom róm. kath. iskolánál egy osztálytanítói állásra pályázat hirdetteték a következő javadalmazás mellett. Alapfizetés tanítóknak 1000 korona, tanítónőknek 800 korona és a szolgálati éveknél megfelelő törvényes ötödéves korpótlék; továbbá kántori teendőket 100 kor. pótdíj. Természetbeni lakás, mely helyett ha nőlen ember vagy magányos tanítónő nyerne el a pályázatot és csak egy szobát bocsájtaná az uradalom az illetőnek rendelkezésére, 140 korona kárpótlásban részesül; 40 ööl kert és 1200 ööl külsőföld vagy ezek helyett 80 kor. földváltás; a szükséges tüdőanyag házhoz szállítva, mely az urad. választása szerint lehet fa, szén vagy egyéb. Köteles a tanító vagy tanítónő a rá bízando mindennapi és ismétlő iskolás gyermekeket tanítani, a tanítónő a leánygyermekeket kézimunkára ok-

tatni, a tanító a kántori teendőket is ellátni. A pályázóknak róm. kath. vallásuaknak, magyar honpolgároknak kell lenniök és tartoznak folyamodványukban családi állapotukat megjelölni és az uradalmi igazgatóság által meghatározott időben saját költségükön Főherceglakra jönni bemutatkozás és kántori teendőkben való jártasságuk megállapítása végett. A megválasztott tanító vagy tanítónő köteles a pécsi egyházmegyei róm. kath. tanító egyesületbe betépni. Folyamodványok a töhercegi belyei uradalom igazgatóságához címezve július 31-ig Főherceglakra küldendők az állás pedig szeptember 1-én foglalandó el. 556 1-1

Szatmári egyházmegye.

A **nagykárolyi** róm. kath. elemi fiúiskolánál egy osztálytanítói állásra július 25-ig pályázat hirdetteték. Javadalma 1100 kor. alapfizetés, korpótlék és a törvény által megállapított lakber. Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztályt vezetni, a tanulókat templomba kísélni s ott reájuk felügyelni. Felszerelt kérvények főt. *Rései Ede* iskolaszéki elnök úrhoz küldendők. 531 2-2

Székesfehérvári egyházmegye.

Velencei kántortanítói állásra pályázat hirdetteték. Jövedelme: párpenz megváltva 225/62 kor., párgabona megváltva 500/22 kor., ismétlők oktatásáért 100 korona, tandíj címén alapítványokból 75 kor., alap. szentmise után 35 kor. osziasútésért 20 kor. alap. kamatokból 41/40 kor., melvért egy osztályt láttni tartozik; készpénzfizetés pótló földök 7 kat. hold és 1145 ööl haszonbér értéke 210 kor., öt kat. hold föld munkaváltása 144 kor., 48 b. mázsa széna — jelenben helyette 2600 ööl rét — haszonbér értéke 140 kor., 181 ööl rét haszonbér értéke 30 kor., esetleges stóljajvédelem 200 kor., összesen 1737/24 kor. Kétszobás lakás mellékhelyiségekkel 353 ööl kerttel, mely a tóba nyulik. A megválasztott tartozik az összes kántori teendőket végezni s amennyiben a körülmények úgy kívánják, a zárda leányiskolájával együttműködni. Pályázati határidő augusztus 1. Folyamodványok Velence plébániához küldendők. 540 1-1

Szepesi püspöki megye.

A **busóczi** (Szepes m.) róm. kath. kántortanítói állomásra július 17-éig pályázat hirdetteték. Javadalmazása a törvényiszabta 1000 kor., államségéllyel. A kellően felszerelt kérvények a busóczi róm. kath. iskolaszékre címezendők. 544 1-1

1. **Felsőzubricai** (Árva m.) róm. kath. kántortanítói állomásra augusztus hó 18-ára pályázat hirdettek. Összes kántori és tanítói együttes jövedelem egy ezer korona. Ezenkívül szabadlakás, gazdasági épületek, 1/4 hold területű szántóföld. Főtul tudó pályázók kellő okmányokkal felszerelt folyamodványukat az iskolaszékre címezv *Ngos Pironcsák István* c. kanonok úr nevére küldendők Jablonkára. 548 1-1

2. **Alsőzubricai** (Árva m.) róm. kath. tanítói állomásra pályázat hirdettek. Határidő augusztus hó 18. Jövedelme a község pénztárából 600 kor. Az 1000 koronára való kiegészítés az államtól kérelmezettik. Ezenkívül fizetéses lakás és ennek fűtésére 2 ööl fa. Pályázni akarók kérvényeket kellő okmányokkal felszerelten iskolaszékre címezve *Pironcsák István* c. kanonok úr nevére Jablonkára küldendők. Tör. nyelv bírása föltétlenül szükséges. 549 1-1

Szombathelyi egyházmegye.

Rábafüzési (Vas m.) róm. kath. II. oszt. tanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetés: államségély: 900 kor.; a hitközségtől 100 kor.; kertváltás: 20 kor. Új, kényelmes, díszes külön ház, udvar, iskolaterem, lakás. Kötelessége a mindennapi és ismétlő tanulók önálló oktatása, a kántoriakban segédkezés, az iskolásokat a templomba vezetni, felügyelni s enekre oktatni. Pályázati határidő július 18. Cím: *Martin Antal* plébános Rábakeresztúr (Vas m.). 534 1-1

A szabari róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetik. Jövedelme: kétszobás lakás, konyha, kert, gazdasági épület s a díjlevélben megállapított 1319 kor. Harangozásról gondoskodni tartozik. Kötelességei a díjlevélben meg vannak említve. Tanítási nyelv: magyar és horvát. Választás július 31-én délután 2 órakor. A kérvények *Kalocsai Alajos* isksz. elnökhöz Inczédre küldendők. 535 1—1

A szenteleki (Vas m.) róm. kath. öt-tanerős népiskolánál egyik tanítói állásra *augusztus 7-ére* pályázat hirdetik. Javadalma: egy bútorozott szoba, avagy bútor és 70 kor. lakber. 800 kor. a hitközségtől és 200 kor. államszegély, 32 kor. fapénz és 20 kor. kertpótlék. Tanítási nyelv: magyar. A tanulók anyanyelve német és horvát. Azok ezen nyelveket bírják, előnyben részesülnek. Kötelessége egy elemi osztályt vezetni, az ismétlősöket felváltva tanítani, a kántoriakban segédkezni, vasár- és ünnepnapokon a gyermekeken a templomban felügyelni. Szept., okt., apr., máj. és június hónapokban pedig a tanulókat hétköznap is a templomba kísérni, azokra felügyelni és őket énekekkel vagy imádsággal foglalkoztatni. Pályázhatnak esküvői okl. férjtanítók. Illetőségi bizonyítvány bemutatandó. Fizetés szept. 1-től folyósítva, amikor az állás is elfoglalandó. *Iskolaszéki elnök.* 540 1—1

A lantosfalvai róm. kath. kántortanítói állás távozás helyén megüresedett. Ezen hitközség róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Jövedelme: két szoba, egy konyha és a szükséges melléképületek. Továbbá 300 kor. a községtől és 300 kor. tandíj címén az iskolásoktól évnegyedenként előre fizetve és 400 kor. államszegély. Kötelessége: a mindennapi és ismétlőiskolások rendszeres oktatása. A szokásos rózsafüzereket s keresztúti ártatóságokat, nemkülönbön a kilencedeket megtartani, ezért külön megegyezés szerinti díj jár. Hétköznapon, ha néha mise van, a sekrestyési teendőket végezni. Nagymisénél az orgonálás (kivéve vasárnap) és a temetés külön díjaztatik. Pályázati határidő *július 31.* A róm. kath. plébániahivatal Pörgölény (Vas m.) 546 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Nemestördemicz (Zala m.) róm. kath. iskolaszéke az üresedésben levő osztálytanítói állásra *augusztus 4-re* pályázatot hirdet. Javadalma: 1. Államszegélyből havi előleges részletekben 876 kor. 2. Községtől negyedévi utólagos részletekben 124 kor. 3. Szabad lakás az iskoláépületben. Összesen 1000 kor. Tartozik 1. az iskolaszék által meghatározott osztályokban tanítani, 2. a veszpréme egyházmegyei «Gondviselés» nyugdíjintézetének tagja lenni, 3. kántoriakban segédkezni. A felszerelt kérvények a nemestördemiczi plébániahivatalhoz küldendők *augusztus 3-ig.* A megválasztott állását szept. 1-én köteles elfoglalni. *Papp Imre,* plébános. 553 1—1

Tanítói vagy kántortanítói állást keres 25 éves nőtlen, róm. kath. okl. helyettes kántortanító, ki az összes teendőket megelégedésre végzi, városhelyen és jó működési bizonyítvánnyal rendelkezik. A tót nyelvet is beszéli. Címe: *Terebessy Mihály* okl. helyettes kántortanító, *Ungvár, Druget-ter.* 551 1—1

Bártfa fürdőre július és augusztus hónapokra torna- és játéktanító kerestetik. Havi fizetés 100 kor. és természetbeni lakás. *Bártfa gyógyfürdő igazgatósága.* 547 1—1

Az Erzsébet királyné emléknap

megünneplésére rendkívül alkalmas, költői egyfelvonásos színjátékot írt **Erdélyi Zoltán.** 90 filléért bérmentve küldi a **Történelmi és iskolai játékok** szerkesztője:

Pásztor József, Budapest I., Kemenes-u. 8. sz.

504 3—10

A Szent-István-Társulat kiadásában Budapesten
(VIII. kerület, Szentkirályi-utca 28.) megjelent:

NYILVÁNTARTÁSI KÖNYV

a tanítók összes járandóságairól, iskolafentartók számára.

A 1907. évi XXVII. t. c. 10. §-a értelmében összeállította: **BAZSANT JÁNOS,**
galgamácsai főtanító. — Ára ízve **40 fillér.**

Az I-ső rész tartalmazza a tanítói díjlevél szerinti járandóságokat: 1. készpénzben, 2. ingatlanokban, 3. terményekben, 4. egyéb évi jövedelem, részletesen föltüntetve az egyes jövedelmeket, mellette a jövedelem összegének kivetésére szolgáló rubrikával.

A II-dik rész rubrikázott párbékkönyv, mely a hitközségi tagok nevei, az azok részéről való járandóság, valamint a járandóság lerovására szolgáló vonalozott lapokból, fejcímekkel, áll. Ezen párbékkönyv — mely a plébánosok használatára is alkalmas — 600 hitközségi tag bevezetésére és nyilvántartására szolgál. Külön bekötve is kapható, ára **1 korona 10 fillér.**

Továbbá megjelent: Magyar **Officium parvum.** Kis zsoltosma a bold. Szűz tiszteletére. Szép vászonkötésben piros metszéssel **80 fillér,** szebb kötésben aranymetszéssel **2 korona.**

A magyarországi római katolikus népoktatási tanintézetek számára az Orsz. Katolikus Tanügyi Tanács által engedélyezett és a nagyméltóságú püspöki kar által jóváhagyott

TANKÖNYVEK JEGYZÉKE

az 1910/11. iskolaévre.

A Szent-István-Társulat elemi iskolai tankönyvei.

	Korona		Korona
Római katolikus elemi katekizmus a biblia elemivel. Az elemi népiskolák második osztálya részére az első osztály anyagával. Fekete képekkel. Kötve	40	Jagersky Maly Katechismus pre katolicke Dietky. (Tót egri kis káté.) Kötve	40
Szines képekkel	52	Gerely József Kis képes biblia, vagyis az üdvösség története kis gyermekek számára. Az elemi iskolák I—II. osztálya részére. 27 fametszetű képpel. XI. átdolg. kiadás. Kötve	40
Római katolikus kis katekizmus. Kötve	56	Kis képes biblia, vagyis az üdvösség története gyermekek számára. Az elemi iskolák III—VI. osztálya részére. 72 fametszetű képpel. Tizenötödik kiadás. Kötve	80
Römisch-katholischer Elementar-Katechismus mit den Grundzügen der Bibel für die zweite Klasse der Elementarschulen, mit dem Lehrstoffe der ersten Klasse. Kötve	40	Kleine Schulbibel mit Bildern, oder die Geschichte des Heiles für kleine Kinder. Für die I—II. Klasse der Elementarschulen. 27 fametszetű képpel. Harmadik kiadás. Kötve	40
Kleiner römisch-katholischer Katechismus. Kötve	56	Kleine Schulbibel mit Bildern, oder die Geschichte des Heiles für Kinder. Für die III—VI. Klasse der Elementarschulen. 72 fametszetű képpel. Harmadik kiadás. Kötve	80
Rímsko-katolícky Katechismus pre počiatocníkov s krátkym výťahom biblie pre druhú triedu ľudových škôl s účebným dielom prvej triedy. (Tót elemi káté.) Kötve	40	Malá Obrázková Biblia alebo Dejiny Spasenia, pre malé Dietky. I—II. triedy elementarních škôl. (Tót nyelvű kiadás.) 27 fametszetű képpel. Harmadik kiadás. Kötve	40
Rímsko-katolícky Malý Katechismus. (Tót kis káté.) Kötve	56	Malá Obrázková Biblia alebo Dejiny Spasenia, pre Dietky. III—V. triedy elementarních škôl. (Tót nyelvű kiadás.) 70 fametszetű képpel. Negyedik kiadás. Kötve	80
Rímo-katolícki Katekizam i biblija za početnike za drugi razred nižih pučkih škola, zajedno s učivom prvoga razreda. (Horvát elemi káté.) Kötve	40	Malá Biblia Z-Kejpami ali Zgodba Zveli csanya za málo dečiczo. Za I—II. Razred normalszke Sole. (Vend nyelvű kiadás.) 27 fametszetű képpel. Kötve	40
Rímo-katolícki Mali Katekizam. (Horvát kis káté.) Kötve	56	Malá Biblia Z-Kejpami ali Zgodba Zveli csanya za málo dečiczo. Za III—V. Razred normalszke Sole. (Vend nyelvű kiadás.) 70 fametszetű képpel. Kötve	80
Rímsko-katolícke Osnovni Katekizam sa biblijskim osnovama za drugi razred osnovnih pučkih škola, sa gradivom prvoga razreda. (Bunyevác elemi káté.) Kötve	40	Rövid vezérkönyv a Kis képes biblia I—II. osztályú részének módszeres tanításához. Füzve	40
Katolícsanszki Katekizmus z glavnimi zgodbami biblije za solare I—II. razreda. (Szlovén elemi káté.) Kötve	40	Bibliai képek a még olvasni nem tudó kis gyermekek számára. A «Kis képes biblia» képeiből összeállítva. Füzve	20
Katolícsanszki Katekizmus za solare III—V. razreda. (Szlovén kis káté.) Kötve	56	Pokorny Emdnuel dr. Kis Biblia az elemi népisk. III—VI. osztályának római kath. tanulói részére. Ötödik kiadás. Fekete képekkel	60
Piccolo Katechismo cogli elementi della storia sacra. (Olasz elemi káté.) Kötve	40	Szines képekkel	90
Rímsko-katolícsanski početni katekizmus. (Györgyház, horvát elemi káté.) Kötve	40	Kleine Bibel für die III—VI. Klasse der Elementarvolksschulen. Kötve	60
Rímsko-katolícsansky Mali Katekizmus. (Györgyház, horvát kis káté.) Kötve	56	Malá Biblia pre ziačov III—VI. tried katolíckych elementarních škôl. (Tót nyelvű kiadás.) Kötve	60
Esztergomi elemi katekizmus, katolikus gyermekek számára. Kötve	18	Roder Alajos. Bibliai történetek kisebb gyermekek számára. Hatvannyolcadik kiadás. Kötve	42
Esztergomi kis katekizmus, katolikus gyermekek számára. Kötve	36	Bibliai történetek. Iskolai könyvül középkorú gyermekek számára. Hatvanadik kiadás. Kötve	56
Elementar Katechismus für katholische Kinder. (Esztergomfőegyház, jóváhagyással.) Kötve	20	Bibliche Geschichte für Kinder. Negyvenedik kiadás. Kötve	42
Kleiner Katechismus für katholischen Kinder. (Esztergomfőegyház, jóváhagyással.) Kötve	36		
Egri elemi katekizmus katolikus kezdő tanulók számára. Ötvenedik képes kiadás. Kötve	20		
Egri kis katekizmus katolikus gyermekek számára. Ötvenkettedik kiadás. Kötve	40		
Erlauer (egri) Elementar-Katechismus für katholische Kinder. Kötve	22		
Jagersky Elementarny Katechismus. Pre katolicke Dietky. (Tót egri elemi káté.) Kötve	22		

	Korona		Korona
Biblische Geschichte für die mittlere Jugend. Darnaud-Hetedik kiadás. Kötve	—56	Körödy Miklós. Képes Reáolvasókönyv az elemi iskolák II. oszt. számára. Kötve	—64
Deje biblické pro diety. (Tót kis biblia.) Kötve	—42	Képes olvasókönyv az elemi iskolák III. oszt. számára. Különös tekintettel az éperlatenyésztesre. Kötve	—80
Istoria biblica. (Római kis biblia.) Kötve	—42	Magyar olvasókönyv a kath. népiskolák IV. osztály számára. Különös tekintettel a selyembonyó tenyésztésére. Kötve	1.—
Dr. Demény Ágoston. Katholikus Szertartástan. Népiskolák számára. Harmadik kiadás. Kötve	—36	Magyar olvasókönyv a kath. népiskolák V—VI. osztálya számára. Kötve	1.80
Dr. Jászai Gusztáv. Római katolikus Szertartástan. Kis kiadás. Népiskolák számára. 56 támszertű képvel. Hatodik kiadás. Füzve	—56	Mócsy-Petrovics Walter. Olvasókönyv a II. osztály számára. Átdolgozta: Dicsősziger Ferenc. 12. kiadás. Kötve	—62
A ker. kath. anyaszentegyház szokásai és szer-tartásai röviden megmagyarázva. A veszprémi-egyházmegyei népisk. számára. Tizenhetedik kiadás. Kötve	—36	Olvasókönyv a III. osztály számára. 10. kiad. Kötve	—60
Dr. Demény Ágoston. A katolikus egyház rövid története. Népisk. sz. IV. kiadás. Kötve	—20	Olvasókönyv a fiúiskolák IV. oszt. számára. 7. kiadás. Kötve	—88
Amelch Gyula. A keresztény katolikus Anyaszentegyház rövid története. Iskolai használatra. Füzve	—40	Olvasókönyv a leányiskolák IV. osztálya számára. 5. kiadás. Kötve	—88
Bárczy Imre. ABC-és könyv. 59. kiadás	—24	Olvasókönyv az V—VI. osztály számára. 7. kiadás. Kötve	1.60
Bárczy Zoltán. Magyar ABC- és könyv a tót tan-nyelvi kath. iskolák számára. 11. kiadás	—30	Oreges-Wiemann. Magyar olvasókönyv a nép-iskolák II. osztálya számára. Kötve	—62
Dicsősziger Ferenc. Uj magyar ABC- és Olvasókönyv	—40	Bárczy Fuchs. Lesebuch für die I. Klasse. 17. kiad. Kötve	—20
Klinda Károly. Hangutánzó ABC- és Olvasó- könyv. II. kiadás	—66	Lesebuch für die II. Klasse. 19. kiadás. Kötve	—40
Körödy Miklós. Az írás-olvasás titkaiba bevezető Képes ABC és Olvasókönyv. Kötve	—50	Dolle. Lesebuch für die III. Klasse. 20. kiadás. Kötve	—68
Mócsy-Petrovics-Steinberger. ABC-és Olvasókönyv magyarul kiadás. 8 (10) képekkel. 10. kiadás	—40	Dolle. Lesebuch für die IV. Klasse. 14. kiad. Kötve	1.—
ABC-és Olvasókönyv kisebb kiadás. 5 (6) képekkel. 10. kiadás	—28	Bárczy Mihályovics. Druga citanka. Dalmát olvasó- könyv. a II. osztály részére	—40
Oreges-Wiemann. Hangutánzó ABC. Képekkel. III. kiadás. Kötve	—60	Zelliger. Prva citanka. (Közönség. tót.) Kötve	—20
Jánoszi Ferenc. Vezérkönyv az Uj Magyar ABC-hez	1.20	Druha citanka. (Közönséges tót.) Kötve	—36
Klinda Károly. Az olvasás-írás Vezérkönyve a fonémimika szerint. Füzve	1.20	Tretia citanka. (Közöns. tót.) Kötve	—60
Módszeres utasítás a Körödy-féle ABC-hez	—20	Mócsy-Schultz. Német olvasókönyv. Deutsches Lesebuch für die zweite Klasse. 2. kiadás. Kötve	—56
Részletes lecketerv a Klinda-féle hangutánzó ABC-éhez. Füzve	—50	Német olvasókönyv. Deutsches Lesebuch für die dritte Klasse. 2. kiadás. Kötve	—72
Oreges Kálmán. Vezérfonal a Hangutánzó ABC- hez	—50	Német olvasókönyv. Deutsches Lesebuch für die vierte Klasse. 2. kiad. Kötve	1.20
Bárczy Imre. Falitáblák az írás-olvasás okta- tásához. (24 lap.) Cruda 4.80. Vászorra fóliúza	—24	Ember Károly. Katholikus falusi iskolák Olvasó- és Tankönyve osztatlan népiskolák III—VI. osztályai használatára. Az új tanterv alapján szerkesztve. Kötve	—88
Mócsy-Petrovics-Steinberger. Falitáblák az írás- olvasás oktatásához. (24 lap.) Cruda 4.80. Vá- szorra fóliúza	—24	Lehr- und Lesebuch für den III—VI. Jahrgang der ungetheilten katholischen Volksschulen. Auf Grund des neuen Lehrplanes verfasst. In deutscher Bearbeitung von Karl Székely. Kötve	1.40
Oreges Kálmán. Fal olvasótáblák a hangutánzó ABC-és könyvhöz. 7 tábla. Cruda 1.40. Vászorra fóliúza	8.—	Ember K., Margita J. és Mihálisha J. A magyar beszéd- és nyelvgyakorlás olvasó és tan- könyve. A nem magyar tanítási nyelvű kath. osztott és osztatlan népiskolák számára. Első évfolyam. (A II. oszt. r.) Kötve	—80
Bárczy Fuchs. ABC- und Lesebuch. 29. kiadás. Kötve	—20	Ugyanaz. Második évfolyam. (A III. osztály részére.) Kötve	—80
Slabikar. (Kassayfélék tót.) Kötve	—20	Ugyanaz. Harmadik évfolyam. (A IV. osztály részére.) Kötve	—88
Mihálisha. Pocetnika. (Dalmát.) Kötve	—24	Ugyanaz. Negyedik évfolyam. (Az V. és VI. oszt. részére.) Egyik év. Kötve	1.20
Zelliger. Abecedár. (Közönséges tót.) Kötve	—20	Ugyanaz. Negyedik évfolyam. (Az V. és VI. o. ré- szére.) Másik év. Kötve	1.20
Mócsy-Petrovics-Schultz. ABC- und Lesebuch. (Kleinere Ausgabe. 5 (6) képekkel. 5. kiadás. köt.	—28	Mócsy Antal, Petrovics József és Schultz Imre. Első olvasó- és tankönyv az osztatlan kath. népiskolák harmadik és negyedik évfolyama szá- mára. Egyik év. 9. kiad. Kötve	—60
ABC- und Lesebuch. (Grössere Ausgabe. 8 (10) képekkel. 3. kiadás. kötve	—40	Ugyanaz. Másik év. 7. kiadás. Kötve	—60
Bárczy Fuchs. Wandtafeln zum ABC- und Lese- buch. (14 lap.) Cruda 3.60. Vászorra fóliúza	—20	Második olvasó- és tankönyv az osztatlan kath. népiskolák ötödik és hatodik évf. szá- mára. Egyik év. 9. kiad. Kötve	—88
Mócsy-Schultz. Wandtafeln zum ABC- und Lese- buch. (14 lap.) Cruda 3.60. Vászorra fóliúza	—20	Ugyanaz. Másik év. 8. kiadás. Kötve	—88
Bárczy Imre. Olvasókönyv az I. osztály számára. 33. kiadás. Kötve	—20	Erstes Lese- Real- u. Sprachbuch für den dritten und vierten Jahrgang der ungetheilten katholischen Volksschulen Ungarns. In deut- scher Bearbeitung von K. Székely. Erstes Jahr. V. kiadás. Kötve	—72
Olvasókönyv a II. osztály számára. 39. kiad. Kötve	—36		
Olvasókönyv a III. osztály számára. 35. kiad. Kötve	—52		
Olvasókönyv a IV. osztály számára. 24. kiad. Kötve	—60		
Olvasókönyv az V—VI. osztály számára. 15. kiadás. Kötve	1.28		
Zelliger. Magyar olvasókönyv a tót tan-nyelvi katolikus népiskolák II. osztálya számára. 3. kiadás. Kötve	—90		

	Korona		Korona
<i>Möcsy Antal, Petrovác József és Schultz Imre.</i> Erstes Lese-, Real- u. Sprachbuch für den dritten und vierten Jahrgang der ungetheilten katholischen Volksschulen Ungarns. In deutscher Bearbeitung von K. Székely. Zweites Jahr. V. kiad. Kötve	—80	Komárom vármegye földrajza. Színes megyei térképpel Kötve	—48
<i>Möcsy Antal, Petrovác József és Schultz Imre.</i> Zweites Lese-, Real- und Sprachbuch für den fünften und sechsten Jahrgang der ungetheilten katholischen Volksschulen Ungarns. In deutscher Bearbeitung v. E. Schultz. Erstes Jahr. Hármas kiadás. Kötve	—80	Nógrád vármegye rövid földrajza. Nógrád várm. színes térképével. Kötve	—36
<i>Mocsányi Ferenc.</i> Utmutató a Möcsy-Petrovác-Schultz-féle Első és Második Olvasó- és Tankönyv módszeres felhasználásához. Füzet	1.—	Nyitra vármegye rövid földrajza. Nyitra várm. színes térképével. Kötve	—40
<i>Mocsányi Ferenc, Számórá István, Szokolay István és Róóó Lajos.</i> Olvasókönyv a gazdasági általános ismétlőiskolák használatára. 4. kiad. Kötve	1.20	Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye és Budapest székesfőváros rövid földrajza. Pest vármegye színes térképével. 3. kiadás. Kötve	—48
<i>Mocsányi Ferenc, Györffy János és Róóó Lajos.</i> Olvasókönyv az ált. és gazdasági ismétlő leányiskolák számára. 2. kiad. Kötve	1.80	Pozsony vármegye és Pozsony város rövid földrajza. Pozsony vármegye színes térképével. Második kiadás. Kötve	—48
<i>Antal Károly.</i> A magyar nyelv és fogalmazási kézikönyve. Elemi iskolák számára. I. rész a II. osztály számára. 9. kiadás. Kötve	—20	Somogy vármegye földrajza. Somogy vármegye színes térképével. 3. kiadás. Kötve	—52
Ugyanaz. II. rész a III. oszt. sz. 9. kiadás. Kötve	—28	Szabolcs vármegye földrajza. Kötve	—48
Ugyanaz. III. rész a IV. oszt. számára. 8. kiad. Kötve	—32	Szatmár vármegye rövid földrajza. Megyei színes térképpel. Kötve	—48
Ugyanaz. IV. rész az V—VI. osztály számára. 6. kiadás. Kötve	—32	Tolna vármegye rövid földrajza. Megyei színes térképpel	—56
<i>Dorvák E. János.</i> Helyesírási gyakorlatok általánosultra. A vallás- és közoktatásügyi min. n. m. a magyar iskolai helyesírási szabályai tárgyában kiadott rendelkezése alapján. Kötve	—30	Torontál vármegye rövid földrajza. Torontál vármegye színes térképével. Kötve	—40
<i>E. Farsch László.</i> Földrajz az elemi népiskolák IV. oszt. részére. Kötve	—60	Trencsen vármegye rövid földrajza. Színes megyei térképpel. Kötve	—52
<i>Györffy János.</i> Földrajz a kath. népiskolák sz. 11. kiadás. Kötve	—20	Vasvármegye földrajza. 12. kiadás. Vas vármegye színes térképével. Kötve	—48
Földrajz. A városi kath. népiskolák IV. oszt. számára. 5. kiadás. Kötve	—48	Veszprém vármegye rövid földrajza. Veszprém vármegye színes térképével. Kötve	—40
Földrajz. A városi kath. népiskolák V—VI. számára. IV. kiadás. Kötve	—64	Zala vármegye földrajza. Zala vármegye színes térképével. Kötve	—32
Geographie für kath. Volksschulen. Kötve	—20	Zemplén vármegye rövid földrajza. Zemplén vármegye térképével. Kötve	—40
Zemepis. Pre kat. ludove skoly. Kötve	—20	<i>Györffy János.</i> Magyarok története. A kath. népiskolák felső osztálya számára. 7. kiadás. Kötve	—20
Abauj-Torna vármegye rövid földrajza. Megyei színes térképpel. Kötve	—52	— A magyar nemzet története kapcsolatban a világtörténet főbb eseményeivel. A kath. népiskolák felsőbb osztályai számára. 4. kiadás. Kötve	—48
Arad vármegye rövid földrajza. Arad várm. színes térképével. Kötve	—40	— Geschichte der Ungarn. Für die oberen Klassen der kath. Volksschulen. Kötve	—20
Baranya vármegye földrajza. Baranya várm. színes térképével. Kötve	—40	— Dejepis uhrov. Pre vyššie triedy katolíckych škól. Kötve	—20
Bács vármegye földrajza. Bács vármegye színes térképével. Kötve	—40	<i>Györffy János.</i> Számítan és mértan. A gazdasági ismétlőiskolák számára. Kötve	—80
Békés vármegye földrajza. Színes megyei térképpel. Kötve	—52	<i>Hámori Márton.</i> Mértani példatár. Az elemi népiskolák V. és VI. oszt. számára. Második kiad. Kötve	—48
Bereg vármegye földrajza. Kötve	—52	<i>Hámori Márton.</i> Alkotmánytan. A kath. népisk. V—VI. oszt. sz. 7. kiadás. Kötve	—20
Bihar vármegye és Nagyvárad rövid földrajza. Bihar vármegye színes térképével. Kötve	—56	— Alkotmánytan. A polgári jogok és kötelességek kézikönyve városi elemi népiskolák V. és VI. o. számára. Második kiadás. Kötve	—48
Borsod vármegye rövid földrajza. Borsod vármegye színes térképével. Kötve	—52	— Bürgerliche Rechte u. Pflichten. Kurzgefasste Darstellung der ungarischen Staatsverfassung für die V. und VI. Klasse der kath. Volksschulen. II. kiadás. Kötve	—24
Csongrád vármegye rövid földrajza. Csongrád vármegye színes térképével. Kötve	—52	— Ústavoveda. Pre V. a VI. triedu katolíckych škól. Kötve	—20
Esztergom vármegye földrajza. Színes megyei térképpel. Kötve	—52	<i>Bertalan Vince.</i> Számítan. I. füzet. Az 1-től 100-ig terjedő számkörben. A katolikus népiskolák II. osztálya számára. 6. kiadás. Kötve	—20
Fejér vármegye rövid földrajza. Fejér vármegye színes térképével. Második kiadás. Kötve	—40	— Ugyanaz. II. rész. Az 1-től 1000-ig terjedő számkörben. 7. kiadás. Kötve	—20
Győr vármegye és Győr város rövid földrajza. Győr vármegye színes térképével. Kötve	—40	— Ugyanaz. III. rész. A népiskolák IV. osztálya számára. Az 1000-en felüli számkörben. 7. kiad. Kötve	—20
Háromszék vármegye rövid földrajza. Háromszék vármegye színes térképével. Kötve	—40	— Ugyanaz. IV. rész. A népiskolák V—VI. oszt. számára. 6. kiadás. Kötve	—24
Héves vármegye földrajza. Színes megyei térképével. Kötve	—40	— Poctovná cvičebna knížka. Pre II. triedu katolíckych škól. I. Dieľ od 1 pro 100. Prestiera-jacom krúlu. Kötve	—20
Hont vármegye földrajza. Színes megyei térképével. Kötve	—48	— Poctovná. II., III., IV. füzet a III., IV. és V—VI. oszt. számára. Kötve egyenkint	—20
Jász-Nagykún-Szolnok vármegye leírása. Színes megyei térképpel. 3. kiadás. Kötve	—36	<i>Györffy János.</i> Természetrájk. A kath. népiskolák felső oszt. számára. 8. kiadás. Kötve	—24
		— Természetrájk. A városi kath. népiskola felső oszt. számára. 3. kiadás. Kötve	—64

	Korona		Korona
<i>Cziffra János. Természettan és Vegytan. A kath. népiskolák felső oszt. sz. 6. kiadás. Kötve</i> ...	—20	<i>Hámori Márton. Egészségtan. A kath. népiskolák felső osztályai és az ismételőiskolák szám. 5. kiadás. Kötve</i> ...	—20
<i>és Hámori Márton. Természettan és Vegytan. A városi népiskolák felső oszt. számára. Kötve</i> ...	1.—	<i>Czike Imre. Háztartástan. Az elemi leányiskolák V—VI. osztályai és az ismételő leányiskolák számára. 2. kiadás. Kötve</i> ...	—20
<i>Naturgeschichte. Für die höheren Klassen der kath. Volksschulen. Kötve</i> ...	—20	<i>Mocsy László. Gazdaság- és Kertészettan fiúk szám. (Elemi népiskola V—VI. osztálya.) 2. kiad. Kötve</i> ...	—40
<i>Naturlehre und Chemie. Für die höheren Klassen der kath. Volksschulen. Kötve</i> ...	—20	<i>Gazdaság- és Kertészettan leányok szám. (Elemi népiskola V—VI. oszt.) 2. kiad. Kötve</i> ...	—32
<i>Prirodopis. Pre vyššie triedy katolíckych ľudových škôl. Kötve</i> ...	—20		
<i>Silozpyt a lucba. Pre vyššie triedy katolíckych ľudových škôl. Kötve</i> ...	—20		

A Szent-István-Társulat tan- és kézikönyvei a tanító- és tanítónökepzők, polgári, felsőbb népiskolák és egyéb népoktatási intézetek számára.

	Korona		Korona
<i>Római katolikus kis katekizmus. Kötve</i> ...	—56	<i>Bartha József dr. és Prónai Antal dr. Irodalmi olvasókönyv a polgári iskolák IV. o. számára. Füzve 3.20 kor., kötve</i> ...	3.60
<i>Római katolikus nagyobb katekizmus. Kötve</i> ...	—64	<i>Stiliszika. Tanító- és tanítónökepző-intézetek I. oszt. számára. Füzve</i> ...	3.40
<i>Egri közép katekizmus. Kötve</i> ...	—60	<i>Írásművek ismertetése. I. kötet. A képezdek II. oszt. számára. Füzve</i> ...	3.40
<i>Egri nagy katekizmus. Kötve</i> ...	—90	<i>Ugyanaz. II. kötet a III. oszt. számára. Füzve</i> ...	3.20
<i>Demény Dezső. Alapvető hittan. Füzve</i> ...	—88	<i>Bilinszky Lajos dr. Magyar nyelvtan és stiliszika olvasókönyvvel a képezdek I. osztálya számára. Füzve</i> ...	2.80
<i>Ágoston hittan. Füzve</i> ...	1.20	<i>Poetika és Retorika olvasókönyvvel. Füzve</i> ...	2.40
<i>Értekezés. Füzve</i> ...	1.20	<i>Bodnár Gáspár. Az Iparostanoncok Vallásoktatásáról. Vezetőkönyv az iparostanoncok vallásoktatásához. Füzve</i> ...	3.—
<i>Egyháztörténet. Füzve</i> ...	1.20	<i>Dániel Jenőné. Első német könyvem. Polgári és felsőbb leányiskolák I. oszt. szám. Kötve</i> ...	1.80
<i>Demény Dezső és Baumann János. Katholikus hittan középiskolák számára. Füzve</i> ...	1.60	<i>Második német könyvem. Polgári- és felsőbb leányiskolák II. oszt. számára. Kötve</i> ...	2.40
<i>Kath. Apologetika. Füzve</i> ...	1.40	<i>Dékány Mihály. Természettan a polg. leányisk. számára. 80 ábrával és 10 színes képpel. Kötve</i> ...	2.60
<i>Demkóvits Agoston. Kath. Szertartástan a polg. iskolák számára. Füzve I. kor., kötve</i> ...	1.40	<i>Dreisziger Ferenc. Általános és részletes Oktatástan. Füzve</i> ...	2.—
<i>Gerely József. Képes Biblia. (Külön kiadás.) Polgári iskolák számára. Füzve 1.20 kor., kötve</i> ...	1.60	<i>Lakóhelyi ismeretek. II. kiadás. Füzve</i> ...	2.—
<i>Római Katolikus Szertartástan. Közép kiadás. Polgári iskolák számára. Füzve 1.40 K. kötve</i> ...	1.80	<i>Ember Károly. Magyar nyelvtan. Polgári és felsőbb leányiskolák I—II. osztálya számára. Az új tanterv szerint átdolgozott második kiad. Kötve</i> ...	1.60
<i>Római Katolikus Szertartástan. Nagy kiadás. Középiskolák és képzők számára. Ára füzve</i> ...	1.80	<i>Földrajz polg. leányisk. I. oszt. szám. Kötve</i> ...	1.80
<i>Glasz Ferenc. Római katolikus vallástan. Ágoston hittan a középiskolák V. osztálya részére. Füzve</i> ...	1.60	<i>és Kovács Pál. Számítan a polgári és felsőbb leányiskolák I—II. oszt. számára. Füzve</i> ...	1.40
<i>Matuszka Mihály. Katholikus keresztény hittan. A középiskolák V. oszt. számára</i> ...	1.60	<i>Számítan és Mértan a polg. és felsőbb leányiskolák III—IV. osztálya számára. Füzve</i> ...	1.40
<i>Katholikus keresztény értekezés. A középiskolák VI. osztálya számára. Füzve</i> ...	1.20	<i>Hajdu dr. és Zoltvány dr. Lélektan és Gondolkodástan. Középiskolai használatra. Negyedik kiadás. Füzve</i> ...	2.40
<i>Pokorny Emánuel dr. O-szövetségi Bibliai Történetek. Középiskolák használatára. Füzve</i> ...	1.20	<i>Hankó Vilmos. Chemia és ásványtan. Képezdek részére. Füzve</i> ...	3.—
<i>Újszövetségi Biblia. Történetek. Középiskolák használatára</i> ...	1.20	<i>Hübner Gy. Neveléstan. I. rész. Képezdek szám. Füzve</i> ...	3.50
<i>Bibliai Történetek. Polgári és felső leányiskolák használatára. Füzve 1.40 kor., kötve</i> ...	1.80	<i>Irodalomtörténeti olvasmányok. I. Szemelvények a Margit-legendából. Bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta Bartha József dr. Ára</i> ...	—80
<i>Pongrácz József. Katholikus Egyháztörténet. Polgári iskolák számára. Képekkel. Füzve 80 fil., kötve</i> ...	1.20	<i>II. Magyar Szentek legendái. Összeállította dr. Vincze József</i> ...	—60
<i>Róder Alajos. Bibliai történetek. Kötve</i> ...	1.06	<i>III. Szent Barlám és Jozafát, Szent Elek legendái. Összeállította dr. Vincze József. Füzve</i> ...	—60
<i>Biblische Geschichte. Kötve</i> ...	1.06	<i>IV. Alexandriai Szent Katalin verses legendája. Bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta Bartha József dr. Füzve</i> ...	—70
<i>Schütz Antal dr. Apologetika. Füzve</i> ...	1.40	<i>V. Poncianus históriája szemelvényekben. Bevezetéssel és magyarázatokkal ellátta Kovács Antal. Füzve</i> ...	—60
<i>Uhyárik Jenő. Katholikus hittan. A középiskolák V. o. számára. Füzve</i> ...	1.60	<i>VI. Dugonics András Etelkája. Szemelvényekkel. Összeállította és bevezetéssel ellátta Prónai Antal dr. Ára</i> ...	—80
<i>Apologetika. Füzve</i> ...	1.80	<i>VII. Mindszenty Gedeon válogatott költeményei. Összeállította és bevezetéssel ellátta dr. Madarász Flóris. Ára</i> ...	—80
<i>Vargha Dezső dr. Egyháztörténelem. Tanítóképző-intézetek polg. és fels. leányisk. részére. Füzve</i> ...	1.40		
<i>Augusztin Imre. Nevelő kézikönyv. Tanítóképző-intézetek növendékei, tanítók és szülők használatára. I. rész. 352 ábra. Füzve</i> ...	1.20		
<i>Ugyanaz. II. rész. Az agyagnintázás. Füzve</i> ...	1.20		
<i>III. rész. Famunkák. Füzve</i> ...	1.20		
<i>Bartha József dr. Magyar Nyelvtan mondattan alapján. Közép- és polgári iskolák I. és II. oszt. számára. Ötödik kiad. Füzve 1.20 kor., kötve</i> ...	1.60		
<i>Rendszeres Magyar Nyelvtan. Közép- és polg. isk. szám. II. kiad. Füzve 1.40 K. kötve</i> ...	1.80		
<i>A Magyar Nemzeti Irodalom Története. Képezdek számára. Füzve</i> ...	4.20		
<i>Bartha József dr. és Prónai Antal dr. Stilisztika. A polgári leányiskolák III. oszt. számára. Füzve 3.— kor., kötve</i> ...	3.40		

	Korona		Korona
VIII. Szent Ferenc és társainak legendája. Összeállította dr. Vincze József. Ára	80	keppel. Az új polg. isk. tanterv alapján. Füzve	240
IX. Kazinczy Ferenc levelei 1782—1831. Bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta dr. Váczy János. Füzve	80	2 korona, kötve	240
X. Faludi Szent Ember. Bevezetéssel, magyarázatokkal és szótarral ellátta Bellaágh Aladár. Füzve	1.—	Lévay Ede dr. Csillagászati és fizikai földrajz. Tanító- és tanítónépző-intézetek számára. Füzve	160
Jákó János dr. és Ujházy László. A magyar királyság földrajza. Középsk. I. oszt. sz. II. kiad. Füzve	180	— Csillagászati földrajz a polgári és felsőbb leányiskolák IV. osztálya számára. Füzve	1.—
Az Óvilág földrajza. Középsk. II. oszt. sz. Füzve	260	— Fizika. Polgári leányiskolák számára. Füzve	180
Az Újvilág földrajza. Középsk. III. oszt. sz. Füzve	120	Magdiés Ignác dr. Hitelemzést. Füzve	160
Kiss Szerafin. Magyar nyelvtan és olvasókönyv. Közép- és polgári iskolák és felsőbb leányiskolák I. oszt. szám. Füzve	240	Prónai Antal dr. Magyar olvasókönyv a kath. polg. leányisk. I. oszt. szám. Füzve 160, kötve	2.—
Klinda Károly. Az olvasás-írás vezérkönyve a fonetika szerint	120	— Ugyanaz a II. oszt. szám. Füzve 2 kor., kötve	240
Laki Bennő. Német nyelvtan és olvasókönyv I. rész. Füzve	120	— Új szavalkönyv a serdültebb ifúság használatára. Kötve	260
II. rész. Füzve	180	Radványi Teofil dr. Német irodalmi olvasókönyv a német irodalom vázlatával és számos képpel. (Középsk. számára. Füzve	320
Rendszeres német nyelvtan. Füzve	180	A magyarországi római katolikus felső-, nép- és polgári iskolai tanító- és tanítónépző-intézetek képesítő vizsgálatainak Szabályzata. Füzve	40
Német olvasókönyv. III. rész. Füzve	280	Számord Ignác. Kisdidnevelés- és módszertan. Kisdidnevelő-képző-intézetek számára. I. rész. II. kiadás. Füzve	140
Lendvay Hugó. Rajzoló geometria. A polgári fiúiskolák I., a polgári leányiskolák I—II. osztálya számára. Füzve	180	— Ugyanaz. II. rész. II. kiadás. Füzve	2.—
Rajzoló geometria. II. rész. Stereometria. A polgári fiúiskolák II. o. sz. Füzve	160	— Ugyanaz. III. rész. III. kiadás. Füzve	2.—
Rajzoló geometria. III. rész. Konstruktív Planimetria. A polgári fiúiskolák III. és IV. osztálya számára. Füzve	160	Tökés Lajos. Természett. Középsk. I. oszt. számára. Füzve	160
Rajzoló geometria. Sík- és testmértan. A polg. leányiskolák I—IV. osztálya számára. IV. kiad. az új tanterv alapján. Füzve 260, kötve	3.—	— Természett. Középsk. II. oszt. számára. Füzve	180
Lendvay Hugó és Pentsy József. Rajzoló geometria. Stereometria és perspektíva. A polgári leányiskolák III—IV. oszt. sz. Füzve	240	— Növénytan. Középsk. IV. osztálya számára	260
Lévay Ede dr. Fizika a csillagászati földrajz elemével. A polgári leányiskolák szám. Számos		Ujházy László. A magyar nemzet történelme. (Tanítóképzők számára). Füzve	240
		— A magyar nemzet történelme. Felsőbb leányiskolák számára. Füzve	220
		Vargha Damján dr. A magyar iskolai helyesírás szabályai szójegyzékkel. Füzve	70
		— Ugyanaz. Vászorborítékban	1.—
		Waldmann György. Egyetemes történelem. Tanító- és tanítónépzők szám. I. kötet. Ó- és közepkor. Füzve	180
		— Ugyanaz. II. kötet. Új-kor. Füzve	160

Tan- és segédkönyvek, melyek az Országos Kath. Tanügyi Tanács által felülbíráltattak a az új tanterv alapján a Szent-István-Társulat kiadásában megjelent tankönyveken kívül és kath. iskolák használatára engedélyeztettek.

I. Elemi iskolák részére.

Asztalos Gyula. Földrajz elemi isk. IV. oszt. sz. VI. kiadás. 70 fill. — Földrajz elemi isk. V. oszt. sz. III. kiadás. 80 fill. — Földrajz elemi isk. VI. oszt. sz. III. kiadás. 80 fill.
Babarczy L. Jász-N.-K.-Szabolcsm. földrajza 44 fill.
Bachmann Péter. Német ABC. Elemi iskolák III—IV. osztálya számára 40 fill. — Német olvasó. Elemi isk. IV—VI. osztálya számára 60 fill.
Balaton Géza. Földrajz. XXXVIII. kiadás 20 fill. — Természettan. XVII. kiadás 20 fill.
Barány-Klinda. Magyar nyelvkönyv el. isk. III. oszt. sz. XX. kiadás 60 fill. — Magyar nyelvkönyv el. isk. V. oszt. sz. (14. kiadás.) 80 fill.
Báthory-Kneif. Természett. III. kiadás. 1 kor.
Boda Béla. Mechanikai számológépezet.
Cseppan-Mihalicska-Riszpler. Magyar ABC és olvasókönyv 40 fill.
Deutsch Kálmán. Baranyamegye földrajza.
Dobóczy Lajos. Gazdasági és kertészeti füzetek el. isk. I. r. I. rész. 72 fill., II. rész. 52 fill.
Egri György. ABC. 40 fill.
Ember-Györfly ABC. 40 fill.
Magyar olvasókönyv II. oszt. 60 fill.
— „ „ III—IV. oszt. 80 fill.
— „ „ V—VI. oszt. 130 kor.
Emericzy Kárpáti. Mértani példatár. El. isk. V—VI. osztálya számára 40 fillér.
— Számítási példatár el. isk. II—VI. o. sz. XIII. kiad. Ára ?

Ertl Heribert. Természettan. Elemi isk. sz. 40 fill.
Fonyó Pál. Kath. egyháztörténet. 50 fill.
Gergely József. Képes ABC-könyv 32 fill.
Gökler-Mártonffy. Magyar ABC és olvasó magyar-német ajku elemi isk. I—II. oszt. sz. 60 fill. — Magyar nyelvgyakorló és olvasókönyv magyar-német ajku elemi isk. III—IV. oszt. sz. 1 kor.
Göndör-Riszpler-Uxa. Magyar olvasókönyv elemi isk. III. oszt. sz. 70 fill. — Deutsches Lesebuch elemi isk. III. oszt. sz. 80 fill.
Gösz József dr. Játékos képes ABC. 40 fill.
Grillné. Dalok a kisvilág számára.
Györfly Iván. Földrajz. XII. kiadás. Füzve 20 fill. — Magyarország történelme. XXX. kiadás. Füzve 20 fill. — Természett. XXVII. kiadás. Füzve 20 fill. — Természettan. XI. kiadás. Füzve 20 fill.
Györfly János. Egészségtan. VI. kiadás. 20 fill. — Alkotmánytan. II. kiadás. 20 fill. — Gazdaságtan. IV. kiadás. 20 fill. — Magyar nyelvtan II., III., IV., V—VI. oszt. (1907.) Egyenként 20 fill. — Számít. Gyakorlati példatár az elemi isk. II. és III. osztálya számára egyenként 20 fill. — Számít. Példatár IV. és V—VI. oszt. (1907.) Egyenként 20 fill. — Falusi iskolák olvasó- és tankönyve. IV. kiadás. 88 fill. — Elemi mértan. Nepiskolák V—VI. oszt. részére 20 fill. Rövid háztartás- és gazdaságtan. Elemi leányiskolák V—VI. és ismételő iskolák számára 20 fill.
Hunyady-Tóth Varga. Nyelvtani példatár. II. osztály számára 28 fill. — Nyelvtani példatár. III. osztály számára 28 fill. — Nyelvtani példatár. IV. osztály szá-

- mára 50 fill. — Nyelvtani példatár V—VI. osztály számára 80 fill.
- Jakab-Kováts. Mészmű földrajza. III. o.
- Keeskes Ernő. Bunkgyakorlatok. Elemi népisk. 10. o. sz. I. kiad. Ára 1 kor. 50 fill.
- Kontor-Késmárky. Ismétlőlapok daloskönyve.
- Kozma Gyula. Általános földrajzi atlasz népiskolák számára 70 fill.
- Kuttner-Alpári. Magyarok története. XXI. kiadás. 60 fill.
- Kuttner-Szuppán-Erdődi. Kis természettan. (1907.) 50 fill.
- László-Gramma. Képes ABC és olvasókönyv. Vegyes elemi iskolák I. osztálya számára 50 fill.
- Miklós Gergely. Vegytan és természettan. III. kiadás. 1 kor.
- Dr. Némethy Károly. Földrajz elemi iskolák IV. osztálya számára 60 fill. — Földrajz elemi iskolák V—VI. osztálya számára. II. kiadás 80 fill.
- Pácséri-Dénes-Végh. Földrajz, tekintettel Bars városára. Elemi iskolák III—IV. osztálya részére. 70 fill.
- Pácséri Károly dr. Földrajz, különös tekintettel Sopron környékére. Elemi iskolák III—IV. osztálya számára 50 fill.
- Schultz Imre. Ének- és daloskönyv. I. rész. Népiskolák számára 40 fill. — Ének- és daloskönyv. II. rész. Népiskolák számára 60 fill.
- Schultz-Dobos. Képes read olvasókönyv elemi iskolák számára. VI. kiad. Ára 68 fill.
- Schultz-Ujlaki. Leányiskolai olvasókönyv. III. osztály számára. VI. kiadás 70 fill.
- Scusztzer Alfred. Német tankönyv. I. rész. Szó- és írás. 2 kor. 99 fill.
- Sziklás-Walter. Számítási példatár. II. oszt. 40 fill., III. oszt. 40 fill., IV. oszt. 50 fill., V—VI. oszt. 1 kor.
- Szilárd Gyula. Mezőgazdaságtan. Gazdasági ismeretek tanítás sz. Segétkönyv. (1906.) 4 korona.
- Sztrankó. Daloskönyv. I. kötet. III., IV. o. 70 fill., II. kötet. V., VI. o. 70 fill.
- Temesvári Róza. A magyar gyermek daloskönyve. XI. kiad. 50 fill.
- Több tanító. Képes ABC és olvasó a fonetika szerint. (1906.) 50 fill.
- Több székelyvárosi tanító. Számolókönyv. II. oszt. 20 fill., III. oszt. 30 fill., IV. oszt. 40 fill., V. oszt. 70 fill., VI. oszt. 80 fill.
- Vaday-Dénes-Pácséri Juhász. Gazdasági ismeretiskolák könyve. 1 korona.
- Vargyas Endre. Magyarok története. Osztatlan iskolák számára. III. kiadás 60 fill. — Magyarok története. Városi iskolák V—VI. osztálya számára. XII. kiadás 60 fill. — Földrajz, elemi iskolák III—VI. osztálya számára. XI. kiadás 80 fill. — Ábrák könyve. IV. kiadás 32 fill. — Magyar nyelvtan, osztatlan iskolák II—VI. osztálya számára. III. kiadás 46 fill. — Természetrajz elemi iskolák V—VI. osztálya számára. XII. kiadás 60 fill. — Természetrajz több tanítás elemi iskolák számára. III. kiadás 60 fill. — Természettan több tanítás elemi iskolák számára. III. kiadás 60 fill.
- Vörös Ferenc. Magyarok története. 68 fill.

II. Polgári-, felsőbb iskolák, tanító- és tanítónő-képzők számára.

- Acsay-Bartha-Madarász. Magyar nyelvtan mondat- és szóhasználat. Polg. isk. I. o. sz. 70 fill. Magyar olvasókönyv. Polg. isk. I. o. 2 kor.
- Alpári. Magyar nemzet története. I. r. 2 kor. 40 fill., II. r. 1 kor. 90 fill.
- Ágostonné-Wehrnere. Magyar olvasókönyv. I. o. 1 kor. 80 fill.
- Dr. Balló József. Szerveztan. Képzők számára 2 K.
- Bánóczy-Weszeley. Poetika, Retorika és Olvasókönyv. Képzők számára 3 K 60 fill.
- Barány Gyula. Földrajz. Képzők számára 3 kor.
- Barány-Dreiszigler. Tanítók könyve. I. kötet. IX. kiadás. 2 kor. 50 fill. Tanítók könyve. II. kötet. Tanítóképzők II. o. sz. IX. kiad. Ára 3 korona.

Berecz Ede. Népszerű vegytan. Felsőbb leányiskolák és tanítóképzők számára 1 kor. 80 fill.

Bilinszky Lajos. Világtörténet. Polg. és felsőbb leányisk. II. oszt. számára 1 kor. 40 fill. Világtörténet. Polg. és felsőbb leányisk. III. oszt. számára. (1906.) 1 kor. 40 fill. Egyetemes történet. Képzők sz. I. rész. 3 kor. 40 fill. Egyetemes történet képezdek sz. II. rész. 3 kor. 40 fill.

Beleznay. Gyakorlati énektan. I—II. o. 3. kiadás. Ára 1 kor.

Bilinszky. Módszeres magyar nyelvtan. I—II. o. 2. kiadás. Ára 1 kor. 60 fill.

Bilinszky. Magyar olvasókönyv. I. r. I. o. 2. kiadás. Ára 1 kor. 80 fill.

Bilinszky. Magyar olvasókönyv. II. o. 2. kiadás. Ára 1 kor. 80 fill.

Bilinszky. A magyar nemzet története. III. o. Ára 1 kor. 80 fill.

Bilinszky. Poetika és irod. történet olv. könyvv. IV. oszt. 2. kiadás. Ára 2 kor. 20 fill.

Bilinszky. Stízsztika olv. könyvv. III. o. 2. kiadás. Ára 2 kor.

Bóbita Gerevich. Rövid fizika és csillagászati földrajz. Polgári leányiskolák számára. II. kiadás 1 kor. 80 fill. Természettan a kozmográfia elemeivel. Felsőbb leányiskolák számára 2 kor. 40 fill.

Deák-Clementis. Földrajz polg. isk. I. o. sz. 1 kor. 40 fill.

Dékány Mihály. Mértan. Tanítóképzők II—IV. o. sz. 3 kor. 20 fill.

Dékány-Simkó. Számítás. Tanítóképzők I. o. sz. 2 kor. 60 fill.

Dreiszigler Ferenc. A népsk. történet-tanítás módszere. (Segétkönyv.) 2 kor.

Ember K. és Hortobágyi A. Irány- és költészet tan olvasmányokkal. Polgári és felsőbb leányiskolák III. o. számára 2 kor. 80 fill.

Ember-Keményffy. Olvasókönyv. I. o.

Erdődy Guzsvenitz. Test- és egészségügy. V. kiadás 1 kor. 40 fill. Lélektan VI. kiadás 1 kor. 60 fill.

Erdődy-Guzsvenitz-Klinda. Népiskolai nevelés- és tanítás. V. kiadás 3 kor. 60 fill.

Erdődy-Sziklás. Számítás és mértan. I. r. I. o.

Erney József. Gyakorlati énektan. Közép- és polgári iskolák számára. I. rész. (I—II. oszt. számára) 1 kor. 20 fill. Ugyanaz II. rész. (III—IV. oszt. számára) 1 kor. 20 fill.

Erney. Új énektan. I. r. I—II. o. 13. kiadás. Ára 1 K 60 fill.

Erdődy Ernő. Ezüst hárfá. I. rész. II. kiadás 1 kor. 60 fill. Ezüst hárfá. II. rész. II. kiadás 3 kor. 50 fill.

Eben Mihály dr. Számításgyűjtemény. 40 kor.

Fonyó Pál. A hitelezéstan elemei. Tanítóképzők. IV. o. sz. 1 kor. 80 fill. Katholikus Szertartások elemei. Elemi és polg. fiú és leányisk. sz. XVII. kiad. Ára 45 fill.

Garai Ede. Német nyelviskola. Polg. és felsőbb leányisk. I, II. o. sz. I. kiad. Ára 2 korona.

Gerevich Emil. Fizikai földrajz. Felső leányiskolák III. oszt. számára 80 fill. Csillagászati földrajz. Felső leányisk. és polg. isk. IV. o. számára 70 fill.

Gerevich-Baumgartner. Rajzoló mértan. 3. kiadás. Ára 2 kor.

Gerevich-Gyöngyössi. Polgári leányiskolai számítás. I—II. oszt.

Gőz József dr. Gyakorlati útmutatás a játékos képes ábrák használatához. 1 kor. 40 fill. Játékos rajzolás. Vezérkönyv 2 kor. 50 fill. Képzőanyag játékos foglalkozás és játékos testgyakorlat. Vezérkönyv 2 kor. 50 fill. Ered. magy. gyermekdalok. Vezérkönyv 2 kor. 50 fill.

Glósz-Reóthy. Magyar nyelvtan. I. r.

Grillné. Dalok a kisvilág számára.

— Dalok az ifjúság számára.

Győry-Sztojanovits. Új magyar tant. I. r. I. o. 3. kiadás. Ára 80 fill.

Győry Mihály. Magyar olvasókönyv. I. o.

Hahóthy. Természettan és csill. földrajz. 7. kiadás. Ára 1 kor. 80 fill.

Hankó. *Chemia és ásványtan.*
Hankó Sztérényi. A chemia elemei. Képzők számára 1 kor. 60 fill.
Hirn Paulay. Módszeres német nyelvtan. Polgári felsőbb leányisk. sz. (III. kiadás) 2 kor. 40 fill.
Hoppe-Sztankó. Magyar énekkönyv. I. II. rész. I. o.
Horvay Ede. Német nyelv- és Olvasókönyv. Képzők számára. I. rész. 2 kor. 40 fill. Német nyelv- és Olvasókönyv. Képzők számára. II. rész. 2 kor. 40 fill.
Istvánffy. Történelem. I. r. III. o.
Katinszky Géza. A magyar nemzeti irodalomtörténet vázlat. Felső leányiskolák és képzők számára 4 kor. 60 fill.
Kemeny Ferenc. Az egységes német helyesírás iskolai és magánhasználatra 50 fill.
Katonáné-Rosenberg. Háztartástan és nevelési ismeretek. 5. kiadás. Ara 2 kor.
Kohaut-Sajóhelyi-Tibore-Sebestyenne. Nevelési és háztart. ismeretek. 2 kor.
Kontor-Késmárky. Isk. ünnepélyek dataskönyve.
Krammer. Természettud. (általános). 2. kiadás. Ara 2 kor. 60 fill.
Krammer. Vegytan és ásványtan. Ara 2 kor. 20 fill.
Körösi Sándor. A magyar helyesírás iskolai és magánhasználatra 60 fill.
Köveskúti Sarudi. Stüsztika. Képzők számára. 2 kor. 20 fill.
Kozma Gyula. Rendszeres földrajzi atlasz. Középs. iskolák és képezdék számára 2 kor.
Leitner. Földrajz. I. o. 2. kiadás. Ara 1 kor. 40 fill.
Magyar-Képesy. A kísérleti fizika alapelemei. Polg. isk. IV. o. sz. 2 kor. 80 fill.
Makoldyné Molnár Ilona-Filtsch Julia. Német nyelv- és olvasókönyv szemléletes alapon. Polg. és felsőbb leányisk. I. o. sz. I. kiad. Ara 1 korona.
Mendlik-Bodnár. Francia nyelvkönyv. Kezdek számára. 2. kiadás. 1 kor. 40 fill. Francia nyelvkönyv. Haladók számára 2 kor. 80 fill. Francia olvasmányok. Kezdek számára 2 kor. 80 fill.
Miklós Gergely. Közönséges számtan és algebra. Képzők számára. I. rész. 3 kor. 20 fill. Közönséges számtan és algebra. Képzők sz. II. rész. 2 kor. 50 fill.
Marki. Földrajz. I. o.
Miklós-Kaiblinger-Ulreich. Német nyelvkönyv. I. r. II. oszt. 2 kor. 80 fill.
Molnár-Krause. Szülőföld és haza. III-IV. o. 48 fill.
Négyvessy László. Stüsztika. Képzők részére 2 K 60 fill. Rhetorika, prózai olvasmányok. II. kiadás 3 kor. 20 fill. Poetika. 3 kor. 20 fill. Rendszeres magyar nyelvtan. Közép- és polg. iskolák III. oszt. és képezdék számára 1 kor. 60 fill.
Nitsch. A magyar nemzet története. III. o.
Némethy Károly. Földrajz. Képzők részére. II. rész. 2 kor. 50 fill. Földrajz. Képzők részére. III. rész. 2 kor. 50 fill. Csillagászati és fizikai földrajz. Képzők részére 2 kor. Földrajz. Polg. leányisk. I. o. sz. 1 kor. 80 fill.
Novák-Bognár. Irály és szerkesztéstan. 2 kor. 80 fill. Képzettan 3 kor. 20 fill.
Ormány Miklós. Állattan. Képzők számára 4 kor. 25 fill. Növénytan 3 kor. 50 fill.
Mocznik-Pechány-Bozzai. Mértan. Képzők számára 2 kor. 20 fill.
Paulay Odón. Módszeres magyar nyelvtan. I. rész.

Polgári- és felsőbb leányiskola I. osztálya számára (1906.) 2 kor. 50 fill.

Páthy. Vegytan és ásványtan. III. o. 1 kor. 50 fill.
Szarvassy. Természettud. I. o. 1 kor. 80 fill.
Pintér Pál. Állattan. Középs. iskolák és tanítóképzők r. II. kiadás. 2 kor. 40 fill. Növénytan. Gmn. IV. oszt. sz. 2 kor. 50 fill.
Raaf Vágvölgyi. Elemi Lelektan. Képzők II. oszt. számára 2 kor. 60 fill.
Révy. Magyar olvasókönyv. I. o.
Kis magyar nyelvtan. I. o.
Rohn Nándor. Szülőföldismertetés és általános földrajz. A sopronvármegyei népiszkolák III-IV. o. sz. 60 fill.
Roscoe-Legeza. Vegytan és ásványtan. III. o. 2. kiadás. Ara 2 kor. 20 fill.
Scherer Gyula. Növénytan. Polg. isk. II-III. oszt. sz. Ara 2 kor.
Schultz Imre. Aritmetika és algebra. Képezdék számára 3 kor. 60 fill. Földrajz. Polg. leányiskolák számára. I. rész. 1 kor. 50 fill. Földrajz. Polg. leányiskolák számára. II. rész. 1 kor. 70 fill. Növénytan polg. isk. és képezdék számára 3 kor. 20 fill. Tanítóképzői világtörténet. II. kiadás 3 kor. 20 fill. Német olvasókönyv. Polg. és felsőbb leányisk. sz. I. r. II. kiadás 1 kor. 40 fill. II. rész. 1 kor. 70 fill.
Schultz Zelliger. Földrajz. I. o. 3. k. Ara 1 K 40 f.
Földrajz (Ausztria, Európa, Ázsia). II. osztály. Ara 1 kor. 40 fill.
Schusster Alfréd. Német tankönyv. Tanítóképzők I-II. oszt. számára 2 kor. 60 fill.
Schuster-Altai. Leányiskolai német tankönyv. I. r. I-II. oszt. 2. kiadás. Ara 2 kor. 40 fill.
Sebestyenne. Háztartástan és neveléstan. IV. o. 2 K.
Sebestyenne St. I. Gazdaságtan. Felsőbb leányisk. számára. IV. kiadás 1 kor. 60 fill.
Szemák István. Német nyelvkönyv. Polgári, felső leányiskolák és képzők számára. I. rész. 2 kor. 30 fill. Ugyanaz II. rész. 2 kor. 60 fill. A német irodalom története. (1907.) 2 kor. 80 fill.
Szenes Adolf. Számtan. I. rész. Polg. isk. I-II. o. sz. Ara 2 korona 20 fill.
Szenes-Volenszky. Természettan. 2. kiadás. 2 kor. 60 fill.
Sztojanovits. Elméleti és gyakorlati énektan. I. rész. I-II. oszt. 5. kiadás. 1 kor. 80 fill.
Sztankó Béla. Énekiskola. Képzők részére. I. rész. 3 kor. II. rész. 3 kor. 20 fill.
Szulik Márk. Világtörténelem. Polg. isk. és képezdék számára. VII. kiadás 2 kor.
Szuppán-Krammer. Számtan. I. kötet. I-II. o. 6. kiad. 2 korona.
Szuppán. Rajzoló mértan. I. füzet I-II. o. 8. kiadás. 2 korona.
Tanfai Iván. Számtan és algebra. Képzők részére. I. rész. 2 kor. 50 fill. II. rész. 3 kor. 60 fill. Geometria. Képzők részére. I. rész. 1 kor. 20 fill.
Tóth József. A kath. egyház történelme. Polg. isk. sz. Róm. kath. szerfartástan.
Valló Vilmos. A francia nyelv elemei. Felsőbb leányiskolák II. o. számára 1 kor. 40 fill. Módszeres német nyelv- és Olvasókönyv. I. r. Kezdek sz. 3 kor. 60 fill.
Zettner-Magyar. Számtan és mértan. I. rész. I. o. 2 kor. 20 fill.

Jegyzéke azon 1905. év előtt engedélyezett tan- és segédkönyveknek, melyek a Katholikus Tanügyi Tanács könyvbíráló bizottságához bíralatra még nem küldettek be, de az 1910–11. tanévben feltételelesen még használhatók.

- Ahn Erenyi. Gyakorlati tanfolyam a német nyelv tanítására 1,20 kor.
- Baróti-Csánki Magyarország Története. Polgári leányiskolák számára I. rész 1 kor. 80 fill. II. rész 2 kor.
- Báthory Nándor. Alkattan. Polgári és felsőbb leányiskolák számára. Füzve 2 K. köve 2 K 50 fill. — Nemzet. Magyaraira a népr. Füzve 2 K. köve 2 K 50 fill.
- Bein Károly. Természettan. Polg. fiú- s leányisk. sz. 2 K.
- Clima-Gáspár. Filozofia. Polg. leányisk. számára. 1 K 20 fill.
- Crüger-Szabó. Kiséri. Természettan. Polgári és felsőbb leányisk. tanítók számára. Füzve 1 K 40 fill.
- Deme Károly. Iratlan és az időmértékes verseles. A polgári és középiskolák számára 1 K 80 fill. — Magyar nyelv. mondattani alap. Polgári és középiskolák I–II. oszt. számára 1 K 20 fill. — Rendszeres magyar nyelvtan közép- és polgári iskolák III. oszt. számára. 4. kiadás 1 K.
- Deutsch-Garai. Német nyelvtan és olvasókönyv a polgári iskolák I–II. osztálya számára. 2 K 40 fill. — Polg. isk. III. oszt. számára. 2 K 40 fill. — Polg. iskolák IV. oszt. számára 2 K 40 fill.
- Eckert-Erdődy-Sajóhelyi. Természettan. Polg. leányisk. és felsőbb leányisk. IV. o. sz. (1896.) Füzve 1 K 40 fill.
- Ember-Hortobágyi. Olvasókönyv a katolikus polgári és felsőbb leányisk. II. o. sz. Füzve 1,00. köve 2 kor. — A magyar nemzet története, polg. és felsőbb iskolák sz. Füzve 2, köve 2,50 kor.
- Endrei A. Német Nyelvkönyv. A polgári iskolák III. a felsőbb leányiskolák I–II. oszt. szám. I. kötet 2 K 50 fill.
- Felsmann József. Német Nyelvtan 1 K 80 fill.
- Fonyó P. Gyakorlati Hitelemzések. I. oszt. 4 kor. —
- Göndör-Mihalicska-Riszpler-Zelliger. Utmutatás a magyar nyelv tanításához a direkt módszer alapján. Tanári és tanítójelöltek használatára 1,40 kor.
- Gööz-Tóth. Magyar Nyelvtan. Polg. fiú- és leányisk. számára. Füzve 1 K 60 fill. köve 2 kor.
- Dr. Hankó Vilmos. Chemia az Ásványtan és Földtan nézetéből. Polg. és felsőbb leányisk. szám. Füzve 1 K 80 fill.
- Hunfalvy-Schneider. Földrajz. I. rész. A polg. leányisk. I. oszt. számára 1 K. — II. rész. A polg. leányiskolák II. oszt. számára 1 K.
- Husz G. Magyar Nyelvtan 2 kor.
- Juhász Antal. A Gyermekek Első Tanítója 6 kor.
- Jordan Károly. A kath. Egyház története. 1 kor.
- Juhász Péter. A magyar írási betűk szemléltetése és átvezetése a kézikönyv 89 fill.
- Kogutowitz Manó. Kis Atlasz (13 térkép) 70 fillér. A Magyar Korona Országainak Iskolai Kézi Térképe 40 fillér. Magyarország, Osztrák-Magyar Monarchia, Európa, Afrika, Ázsia, Amerika, Ausztrália. Nemethibrodalmi és a két Felgömbi Kézi Térképe a 40 fill.
- Kohaut-Sajóhelyi-Tiborecz. Gazdaságtan polg. leányiskolák számára. Füzve 2 K.
- Kozma-Felméry. Felfedezések a népiskolai rajztanításhoz 12 kor.
- Kozma Gy. Általános földr. atlasz 70 fill. Rendsz. földr. atlasz 2 kor.
- Környei Boros. A Magyar Nemzeti Irodalomtörténet Vázlata 4 kor.
- Langraf M. Deutsche Sprachlehre I. 84 fill. — Deutsche Sprachlehre II. 84 fill.
- Dr. Lutter N. Számítási Példatár. I–III. 1 kor.
- Mártony-Weszely. Magyar Nyelvtan Mondattani alapon. Közép-, polgári- és felsőbb leányiskolák számára. Füzve 1 K 60 fill.
- Mayer M. Alak- és Mértan. Polgári leányiskolák és tanítónőképezdek számára. Füzve 2 K 40 fill.
- Mebold-Ujváry. Francia Nyelvtan és Olvasókönyv kezdők részére I. r. (II. kiad.) Füzve 1 K 80 fill.
- Mendlik Ferenc. Számítási polg. és felsőbb leányiskolák számára I–IV. rész, egyenként 80 fill., V. rész (V–VI. oszt.) 1 K 20 fill.
- Mocznik Ferenc. Számítási 2 K 40 fill. — Mértan Elemi. Rajzokkal 2 K 40 fill.
- Mocznik-Orbok. Számolókönyv felsőbb leányiskolák számára. I. kötet (I–II. oszt.) 1 K 60 fill. — II. kötet (III–IV. oszt.) 1 K 60 fill. — Mértan felsőbb leányisk., polgári leányisk. és tanítónőképezdek szám. 1 K 60 fill.
- Mocznik-Schultz. Aritmetika és Algebra fiú- s nőtanítóképző intézetek használatára 3 K 60 fill.
- Némethy L. A K. K. Egyház Szertartásainak Kézikönyve 1 K 68 fill. — A K. K. Egyház Szertartásainak Kézikönyve kivonatosan 48 fill.
- Roder Florent. Palesztina Földrajza 1 kor.
- Dr. Schmidt A. Algebra polgári isk. IV. o. sz. 1 kor.
- Schmidt-Zettner. Számítási Példatár Megfejtésekkel. Polgári és alsófokú kereskedelmi isk. számára. I. rész (I–II. oszt.) köve 1 K 40 fill. II. rész (III–IV. oszt.) köve 1 K 70 fill.
- Schubert-Heller-Nánai. Természettan 2 K 40 fill.
- Schultz Imre. Olvasókönyv polgári leányisk. számára. I. rész I–II. osztály részére, füzve 2 kor., köve 2 K 50 fill. — II. rész, III–IV. oszt. részére, füzve 1 K 60 fill. köve 2 K. — Olvasókönyv kath. tanítónőképezdek sz. I. kötet (az I. és II. évf. sz.) Füzve 3 K 20 fill. köve 3 K 60 fill. — Német Olvasókönyv kath. tanítóképezdek részére. II. kötet. Füzve 1 K 40 fill. — Német Olvasókönyv polgári és felsőbb leányiskolák számára. I. kötet 1 K 50 fill. — Számítási férfi- és nőtanítójelöltek sz. (tan- és kézikönyv) 2 K. — A Népisk. Realkotás Módszertana, tekintettel a csoportosításra. II. kiadás. (Kézik.) 3 K. — Az Összhangzattan Alapvonalai 2 K 40 fill. Vezérkönyv Schultz-Vizer Számolókönyvéhez 60 fill.
- Tomor-Varady. Magyar Olvasókönyv. I. r. 1 K 80 fill. II. r. 2 K. III. r. 2 K 40 fill., IV. r. 2 K 40 fill.
- Vajda Pál. Szeplési Minták a polgári iskolák számára 80 fill.
- Vajdaiy Ernő. Számítási felsőbb leányiskolák és polgári leányiskolák sz. I. rész (I. II. oszt.) 1 K 40 fill. — II. rész (III–IV. oszt.) 1 K 60 fill.
- Vaszary Kolos. Világtörténelem. I. kötet 2 K 80 fill., II. kötet 3 K. III. kötet 3 K 60 fill.
- Walter Gyula dr. A népiskola és az egészségügy 2 kor.
- Weszely Odön. Rendsz. Magyar nyelvtan. 1898. kiadás. Füzve 1 K 40 fill.
- Wettstein Páthy-Szarvassy. Természettan polg. és felsőbb leányiskolák sz. I. rész 2 K. II. r. 1 K 60 fill. — Természettan a polgári és felsőbb leányiskolák IV. oszt. számára 2 K 40 fill.
- Zettner-Magyar. Számítási polg. és felsőbb leányisk. számára. II. rész. (III–IV. oszt.) Füzve 2 K 20 fill.
- Zsaskovszky. Enekkáté 40 fill. — Kis Lantos. I. füzet 50 fill. — II. füzet 50 fill. — III. füzet 60 fill. — IV. füzet 60 fill. — Szent Koszorú Imák és Enekekből, hangjegyekkel. Eger. 1,70 kor.